

Desobedients

Suplement editat per la *Directa*, amb motiu del referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre

Setembre de 2017 | 100.000 exemplars

Un procés indestriable de la mobilització des de baix

Marc Font
@marcfontribas

Per sisè any consecutiu, la Diada de l'11 de setembre estarà marcada per una mobilització independentista massiva impulsada per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) i Òmnium Cultural. En aquesta ocasió, centenars de milers de persones ompliran el passeig de Gràcia i el carrer Aragó de Barcelona, només vint dies abans de l'1 d'octubre, la data fixada pel govern de la Generalitat per a la celebració del referèndum d'independència. Malgrat la presència de dirigents polítics de les formacions partidàries de la ruptura amb l'Estat espanyol o de l'exercici del dret a decidir, si una cosa ha caracteritzat les manifestacions multitudinàries de tots els 11-S des de 2012, ha estat el protagonisme de la gent del carrer, del poble.

El procés independentista no es podria entendre -i molt probablement no s'hauria arribat al moment actual- sense l'impuls constant des de baix, que s'ha materialitzat en l'organització de manifestacions o de consultes independentistes al marge -i de vegades a la contra- de les institucions a més de 500 municipis. Partint de la base que el cicle mobilitzador independentista va arrencar fa més d'una dècada amb el procés de l'actual Estatut -notablement retallat el 2010 arran dels recursos del PP-, el polítològ Ricard Vilaregut el divideix en tres fases.

En la primera (2005-2010), els "mo-

viments socials clàssics i la societat civil organitzada" van tenir un "protagonisme molt important", ja sigui amb l'emergència de la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD) -organitzadora de les manifestacions massives del febrer de 2006 i el desembre de 2007, encara no explícitament independentistes- com amb l'onada de consultes independentistes, que van començar a Arenys de Munt el 13 de setembre de 2009 i van culminar a Barcelona l'abril de 2011. En total, gairebé 885.000 persones van participar en les votacions organitzades per diverses entitats sobiranistes.

La segona fase (2010-2015) va ser la de la "consolidació del procés", segons Vilaregut, en què es va mantenir un protagonisme molt fort de la societat civil organitzada i s'hi va sumar "la ciutadania no organitzada a través del repertori d'acció col·lectiva de baix cost", materialitzat explícitament en les mobilitzacions dels 11-S. En aquesta fase, va aparèixer l'ANC, que -sobretot els primers anys- va jugar un paper de tensor dels partits sobiranistes i les institucions.

Finalment, la fase actual, que arrenca-

ria amb les eleccions autonòmiques del 27 de setembre de 2015, seria la de la "resolució" del procés, en què la participació de la societat, tant l'organitzada com la no organitzada, baixa i "puja el de la institució i els partits, a més del de les direccions d'entitats com l'ANC o Òmnium Cultural". Vilaregut, però, subratlla que, "sense les dues fases prèvies, no hi hauria hagut procés i són aquestes fases, amb un paper decisiu de les organitzacions i la ciutadania, les que marquen

el contingut, posen el tema a l'agenda i provoquen que un moviment com el catalanisme, que tradicionalment havia estat pactista, es transformi en un moviment independentista de caràcter rupturista amb l'Estat espanyol".

Sense la mobilització i el protagonisme ciutadà, directament no hi hauria hagut procés

Demanda de democràcia directa

El doctor en Història Contemporània Xavier Casals considera que el procés ha estat marcat per "dinàmiques que han anat de baix a dalt". Posa com a exemple el fet que l'expresident Artur Mas "va pujar a l'onada independentista, però no la va crear ni la controlava". Segons Casals, per arribar a aquesta situació, van confluïr

diversos factors, com ara una doble desafecció cap a la classe política catalana i cap a l'Estat espanyol i la seva interacció amb l'impacte de la crisi econòmica. La desafecció s'ha expressat tant amb l'afbliment dels partits tradicionals -l'antiga CiU, PSC, PP o ICV- com amb la irrupció de noves formacions -Ciutadans, la CUP o l'espai dels Comuns-, que representen la protesta "dins el sistema". Un segon element va ser l'onada de consultes independentistes, que van constituir "una protesta al marge del sistema" i van tenir el doble impacte "d'instal·lar la independència en l'agenda nacional i internacional i mostrar l'afany d'una democràcia participativa". Finalment, l'historiador esmenta el moviment de les indignades com a mostra de "protesta contra el sistema", en què també destaca la reclamació d'una "democràcia directa i participativa".

"Què demanava el carrer? Democràcia directa. Què ofereix el plebiscit en darrera instància? Democràcia directa. Per tant, és un element d'encaix", conclou Casals. També afegeix que, abans del darrer cicle electoral, "hi havia una dissociació entre el carrer i les institucions i això s'ha acabat en la mesura que molts lideratges civils han entrat a les institucions". I continua: "En certa manera, hi ha hagut una confluència entre les demandes de la societat civil, com ara un augment de la participació i la irrupció de nous lide-

18 de juny de 2006: referèndum sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, aprovat amb el 73,9% dels vots a favor, amb una participació del 48,85%. El TC va anul·lar 14 articles i en va reinterpretar 27.

1 de desembre de 2007: manifestació *Som una nació i diem prou* pel dret a decidir sobre les infraestructures, convocada per la Plataforma pel Dret a Decidir.

12 i 13 de desembre de 2009: primera onada de consultes a 167 municipis. Se celebren tres rondes més, que culminen el 10 d'abril de 2011 a Barcelona.

25 de novembre de 2012: eleccions autonòmiques. CiU guanya, lluny de la majoria absoluta.

25 de maig de 2014: celebració del Multireferèndum, coincidint amb les eleccions europees.

9 de novembre de 2014: consulta sobre la independència de Catalunya, amb la participació de 2.344.828 persones. L'opció *si-sí* obté un 80,91% dels vots.

1 de novembre de 2006: eleccions autonòmiques. Segon tripartit, amb José Montilla de president.

13 de setembre de 2009: consulta sobre la independència de Catalunya a Arenys de Munt (Maresme), organitzada pel Moviment Arenyenc per a l'Autodeterminació.

11 de setembre de 2012: manifestació massiva sota el lema *Catalunya, nou estat d'Europa*, amb una assistència d'entre 1,5 i 2 milions de persones.

11 de setembre de 2013: Via Catalana, cadena humana de prop de 400 quilòmetres en què van participar 1,6 milions de persones.

11 de setembre de 2014: V -de via, voluntat, votar i victòria-, una concentració que va aplegar 1,8 milions de persones.

ratges, i les institucions". I el procés ha jugat un paper clau en aquest aspecte. "L'independentisme ha tingut una pulsio molt forta des de baix i precisament això explica la dificultat d'entendre la seva naturalesa tant des de dins com des de fora de Catalunya".

Per al polític Ricard Vilaregut, "l'eix transversal de tot el procés són les noves maneres de fer política, a banda del sorgiment de noves vies d'informació i les necessitats de canviar les formes de participació política". Tot plegat deriva en una "renovació" del discurs i la praxi del moviment independentista, que es torna "molt més

obert", i s'aconsegueix que el discurs rupturista, almenys en la qüestió nacional, s'instal·li en el *mainstream* de la societat catalana.

Aparició dels comitès de defensa del referèndum

Tot i que les institucions i els partits tenen més protagonisme en la fase actual -a priori, decisiva- del procés independentista, el paper de la ciutadania no ha desaparegut, ja sigui amb un rol més passiu -com pot ser l'assistència massiva a la mobilització de l'imminent 11 de setembre- o d'una manera més activa, amb l'articulació dels comitès de defensa del

referèndum. N'han sorgit arreu del territori català, en la majoria dels casos, promoguts per persones vinculades a l'esquerra independentista, tot i que no únicament. De moment, estan centrats a fer una tasca més aviat d'agitació i de promoció del referèndum, a l'espera de promoure "accions de desobediència" en funció de la "repressió" que exerceix l'Estat espanyol, segons Jaume Ramon, portaveu del Comitè de Defensa del Referèndum de l'Alt Penedès.

Per a Miquel Catasús, membre de la plataforma Clot-Camp de l'Arpa pel Referèndum, del que es tracta és de fer visible "que el tema de la sobirania i del

referèndum no és una qüestió dels polítics i dels partits, sinó que ens afecta a tots, també a escala de barri". Activista veïnal, Catasús veu fonamental que la sobirania es defensi amb mobilitzacions "des de baix", però deixa clar que la voluntat de la plataforma -que, en aquest cas, no és explícitament independentista- és "poder decidir sobre tot, és a dir, sobre el model sanitari, sobre si cal un exèrcit o estar dins l'euro, etc...".

Agradi més o menys, el procés ha transformat profundament la política catalana i, sense la mobilització i el protagonisme ciutadà, directament no hi hauria hagut procés. ●

27 de setembre de 2015: eleccions plebiscitàries al Parlament de Catalunya, amb els resultats següents: JxSí (62 escons), C'S (25), PSC (16), CUP (10), CSQP (11) i PP (11).

10 de gener 2016: Carles Puigdemont és escollit com el 130è president de la Generalitat al Parlament amb els vots de la CUP.

11 de setembre de 2016: mobilització descentralitzada a Barcelona, Berga, Lleida, Salt i Tarragona.

23 de desembre de 2016: es constitueix el Pacte Nacional pel Referèndum, que substitueix el Pacte Nacional pel Dret a Decidir de 2013.

4 de juliol de 2017: presentació de la llei que regularà el referèndum d'autodeterminació sobre la independència de Catalunya.

11 de setembre de 2015: Via Lliure, concentració a l'avinguda Meridiana de Barcelona.

9 de novembre de 2015: la Resolució 1/XI, la Declaració del 9-N, al seu cinquè punt, comprometia el Parlament a iniciar la tramitació de les tres lleis de desconexió.

Juliol de 2016: es crea la comissió d'estudi del procés constituent al Parlament. S'aproven les conclusions amb els vots favorables de Junts pel Sí i la CUP. El TC les va anul·lar.

Desembre de 2016: es registra la llei de transitorietat jurídica, eina fonamental per a la desconexió de l'ordenament jurídic espanyol.

9 de juny de 2017: el govern català anuncia la data i la pregunta del referèndum: Voleu que Catalunya sigui un estat independent en forma de república?

La fabulosa història de la irrupció del referèndum en l'agenda política

L'1 d'octubre ha estat fruit de la nova òptica sobiranista dels comuns, la maximització de la influència parlamentària de la CUP i el fracàs de la via plebiscitària del 'masisme'

Arturo Puente
@apuente

“**P**rocés participatiu no vinculant. L'important és que hi hagi urnes. Eleccions que seran el referèndum que no ens han deixat fer”. Les fórmules han estat diverses, però en el temps comprès entre els preparatius de la consulta del 9-N, que van començar el 2013, i les eleccions del 27 de setembre de 2015, els missatges que van sortir del govern es van centrar a demostrar que celebrar un referèndum d'autodeterminació era impossible, per molta majoria sobiranista que hi hagués al Parlament de Catalunya.

Malgrat els gairebé dos anys de discurs oficial en aquesta línia, el referèndum d'autodeterminació es va acabar imposant en l'agenda política catalana durant el 2017, fins a ser convocat per al proper 1 d'octubre. Com es va desfer l'aparent paradoxa que un procés d'autodeterminació no preveï un referèndum d'autodeterminació?

El terratrèmol polític ocorregut el 2015, en què les dues cites electorals -les municipals del maig i les legislatives del setembre- van llançar resultats inesperats, és central en l'arrencada d'aquesta història. A les primeres, va emergir amb insospitada força l'espai dels comuns, que posteriorment seria l'encarregat de demostrar que el sobiranisme pro-referèndum era una sensibilitat que arribava més enllà de l'independentisme, també en termes electorals. En els comicis al Parlament, la CUP va esdevenir la frontissa de la governabilitat de l'independentisme i, durant la legislatura, va utilitzar la seva posició per impulsar la idea que la convocatòria d'un referèndum, lluny de ser una pantalla passada, era el veritable cor de l'exercici de la sobirania.

Darrere el fet que el referèndum hagués quedat descartat de l'agenda sobi-

ranista, s'hi pot identificar una clau electoral. Durant la primera meitat de 2015, el sobiranisme va viure en una aparent letargia només interrompuda per les baralles entre partits. L'hegemonia electoral estava en joc i, tot i que la imatge d'Artur Mas s'havia recuperat després de declarar com a responsable de les urnes del 9-N, el líder convergent es negava a anar a unes eleccions en solitari i amb les sigles del seu partit. Convergència vivia una crisi sense precedents i sabia que l'única manera de superar-la era acudir-hi en coalició amb el seu principal competidor i fer coincidir el vot per la independència amb el parlamentari. ERC s'hi resistia, però va acabar claudicant.

2015, any de terratrèmols

En aquest context, es van desenvolupar dos artefactes polítics de signe contrari que canviarien l'horitzó polític català: Barcelona en Comú i JxSí.

Malgrat el seu bon resultat, la marca compartida entre Convergència i Esquerra va demostrar els seus límits, ja que no va ser capaç d'aconseguir una majoria parlamentària. Una CUP enfortida, però no preparada per al test d'estrès que

viuria durant els següents mesos, va tenir l'oportunitat de provar fins a quin punt seria determinant en la legislatura amb només deu diputats. Finalment, van apartar Mas. L'obstacle més gran per al referèndum havia sortit del camí, però la inèrcia del 27-S encara era

força i els polítics independentistes pertanyents a aquella coalició asseguraven que el “referèndum ja estava fet”.

El mes de maig, Barcelona en Comú havia obert la primera gran esquerra dins l'independentisme com a debat hegemònic i, a més, ho havia fet des d'una posició que no s'hi enfrontava de manera oberta.

Ada Colau va guanyar a Barcelona amb un discurs en què els drets socials tenien tot el protagonisme, però, a més, va formular la manera d'aconseguir els drets nacionals d'una forma diferent. El nucli més proper a Colau va rebutjar interferir el 27-S, però sí que va preparar una candidatura per a les eleccions espanyoles del 20 de desembre, en plena paralització catalana pel desacord d'investidura entre la CUP i JxSí.

Les eleccions del desembre de 2015 van ser molt especials per a l'esquerra espanyola. Eren les primeres en què els moviments institucionals sorgits del 15-M arribaven al Congrés i també les que trencarien el domini bipartidista espanyol per primera vegada. Després d'una dècada protagonitzant debats en l'àmbit de les esquerres acadèmiques i populars, la idea del *procés constituent* es podia obrir pas al si de l'Estat. Podem parlava d'“assaltar el cel” i En Comú Podem desenvolupava la idea plurinacional.

Si l'equip de Xavier Domènech va apostar per alguna cosa, va ser per proposar-se com l'única papereta capaç d'aconseguir un referèndum per a Catalunya. El polític encertava a introduir l'instrument sobiranista que els independentistes havien rebutjat en una agenda política de marc espanyol.

Referèndum, de Madrid a Barcelona

Els resultats obtinguts per En Comú Podem a Catalunya i per Podem i la resta de confluències de la coalició no van ser suficients per obrir un procés constituent a l'Estat espanyol. Tampoc van servir per desplaçar el govern del PP, davant la negativa del PSOE de negociar amb els independentistes, que reclamaven un referèndum, i després del veto mutu que es van imposar els de Pablo Iglesias i Ciudadans.

Les eleccions generals es repetirien després de mig any sense govern. A Catalunya, els resultats patirien poca variació.

L'aposta de Domènech va fracassar en terreny espanyol, però va tenir resultats importants en la política domèstica catalana. Entre les dues eleccions, En Comú Podem va donar el tret de gràcia a la legitimitat del 27-S, ja tocada pel seu resultat, i,

ahora, va entronitzar el referèndum com una aspiració molt més majoritària al país que la de la secessió. La idea del “referèndum del 80%”, en referència al percentatge de catalans que ho avalaven, va calar. La CUP, després d'una legislatura de disputa amb la majoria go-

vernamental, va aprofitar l'oportunitat oberta per les noves majories electorals invocades pels comuns.

Els anticapitalistes havien aconseguit no trencar-se del tot en dos moments d'alt voltatge: la decisió d'apartar Mas, primer, i el rebuig del projecte pressupostari després. El mes de maig, va arribar la tercera prova de foc, quan el vicepresident Oriol Junqueras va presentar uns nous comptes i Convergència va mantenir ferma la seva línia vermella de no tocar les principals figures fiscals. Per a l'esquerra independentista, els números eren un problema, però també sabia que introduir les seves desavinences en un marc més polític que econòmic li donava avantatge.

En relació amb l'assemblea nacional que la CUP va celebrar a Esparreguera el 22 de maig de 2016, els titulars es van fixar en una esmena que parlava de trencar el pacte amb JxSí. Poc se'n va parlar, aleshores, del fet que aquella mateixa esmena proposava pressionar per celebrar un referèndum d'autodeterminació. La CUP va acabar rebutjant els pressupostos a la primera votació, de manera que, fent un cop d'efecte, Carles Puigdemont va anunciar

Convocar un referèndum, lluny de ser una pantalla passada, era el veritable cor de l'exercici de sobirania

El terratrèmol polític ocorregut el 2015 —amb dues cites electorals— és central en l'arrencada d'aquesta història

Presentació
de la Llei del
Referèndum al
Parlament de
Catalunya
/ JORDI BORRÀS

que se sotmetria a una qüestió de confiança després de les vacances d'estiu.

El govern i JxSí estaven preocupats, feia mesos, per com tirar endavant el procés sobiranista. Disposaven d'una majoria minsa a la cambra, amb un soci parlamentari únic i molt allunyat de les seves posicions. A més a més, no tenien cap pla per a la *desconnexió* que havien promès que farien en mig any. El sector *masista*, encara viu i sorollós, esbossava la possibilitat de tornar a fer unes eleccions plebiscitàries, una idea que aterria ERC.

Per solucionar-ho tot

L'últim dia abans de les vacances estivals de 2016, JxSí i la CUP van aprovar les conclusions de la comissió sobre el procés constituent. El text parlava de l'activació d'un "mecanisme unilateral d'exercici democràtic". És a dir, un referèndum. L'acord s'havia forjat abans, durant les llargues converses mantingudes entre els cupaires i el Palau, però es rubricaria després, amb la qüestió de confiança a què es va sotmetre Puigdemont el mes de setembre, quan va anunciar la data aproximada de la votació.

Per què un referèndum? Aquesta pregunta no té una única resposta, sinó una per a cada actor polític i, fins i tot, per a

cada sensibilitat dins del sobiranisme. Per a JxSí, va aparèixer de sobte com l'única manera de sortir del bloqueig polític de la legislatura, però també com la millor solució al problema de com legitimar popularment un trencament amb la Constitució espanyola. Per a ERC i la CUP, també era important tornar a introduir l'aspiració del "referèndum del 80%" en un marc català, després que els comuns els haguessin arrabassat aquesta bandera en dues eleccions generals seguides.

Per als comuns, en canvi, el viratge independentista cap al referèndum plantejava grans contradiccions. Fins llavors, havien aconseguit esquivar argumental-

ment la reivindicació del referèndum "legal i acordat", més pròpia del PSC de Pere Navarro que d'un partit que creu en la sobirania catalana.

Però, quan els independentistes van introduir el referèndum al seu full de ruta, els comuns només es po-

dien decantar per donar-li suport o no donar-n'hi. A més, la seva decisió tenia efectes parlamentaris importants, ja que la posició de frontissa entre la majoria independentista que havia exercit la CUP ara l'ocuparia Catalunya Sí que es Pot, el grup que havia alçat cartells a favor del referèndum a l'hemicicle i que podia

Hi ha hagut interessos personals i partidistes, cops de colze, jocs de mans, punyalades i trilerismes de tota mena

Acte de Junts
pel Sí al Teatre
Nacional de
Catalunya
/ JORDI BORRÀS

decidir concedir la majoria reforçada de les dues terceres parts del Parlament als partidaris del referèndum.

La rocambolesca història de com el referèndum d'autodeterminació es va obrir pas entre el núvol de dreceres, obstacles, idees creatives i modificacions del full de ruta no és èpica, com gairebé cap en política institucional. Està travessada d'interessos personals i partidistes, cops de colze, jocs de mans, punyalades i *trilerismes* de tota mena. També de bon treball anònim i militància abnegada per una idea. Durant els últims tres anys, en els quals s'han celebrat fins a quatre processos electorals, hi ha hagut tot això. Però ha estat en una proporció que ha donat com a resultat la recepta d'un referèndum d'autodeterminació. Amb perspectiva històrica, no és poca cosa. ●

Democràcia directa contra les elits del règim del 78

Les patronals Foment Nacional del Treball i CEOE, la banca, grans mitjans de comunicació i organitzacions empresarials són els principals poders fàctics que s'han activat contra la majoria social catalana a favor del referèndum

Ana Patricia Botín, presidenta del Banc de Santander, reunida amb Susana Díaz (PSOE)

David Fernández
@higiniarioig

L'any 1919, en un discurs pronunciat a l'Ateneo de Madrid, Salvador Seguí, *el noi del Sucre*, aclaria sintèticament: “Estigueu segurs, amics madrilenys que m’escolteu, que si es parlés seriosament d’independitzar Catalunya de l’Estat espanyol, els primers i potser els únics que s’oposarien a la llibertat nacional de Catalunya foren els capitalistes de la Lliga Regionalista i del Fomento del Trabajo Nacional”. Gairebé com una profecia autocomplerta, el 2017 dóna la raó al referent de l’anarcosindicalisme català. Les posicions no han canviat gens i la patronal catalana, amb nom idèntic, manté una posició idèntica.

Gay de Montellà, que presideix Foment des de 2011, afirmava el juny passat: “600 anys d’història comuna no es poden canviar en sis anys (...) només hi ha una legalitat, la que emana de la Constitució”. El

règim del 78, com a búnquer, també surava en boca de Joan Rossell, president de la patronal espanyola, que el setembre de 2015 signava un article a *La Vanguardia* per alertar de “les greus conseqüències de la ruptura” i “de la sortida de l’euro”. El juliol de 2017, tant Foment Nacional del Treball com la CEOE -amb el seu ex-president Díaz Ferran empresonat per frau massiu- van rebutjar “el cop d’estat jurídic de la Generalitat”. Tot i que el 80% de la societat catalana està a favor del referèndum, al document de la Comissió Jurídica de Foment s’hi llegia: “El projecte de llei del Referèndum d’Autodeterminació no ha d’arribar a presentar-se al Parlament de Catalunya i, en cap cas, s’hauria d’arribar a aprovar (...); apel·la a una inexistent sobirania del poble de Catalunya per organitzar un referèndum contrari a la Constitució”.

L’estratègia de totes dues patronals, en hores baixes però fidels al pacte transicional del 1978, és reeditar un nou pacte entre les elits catalanes i espanyoles que tanqui per dalt el que es pretén obrir per baix i obturi qualsevol canvi. Foment, La Caixa i *La Vanguardia* conformen la tríada catalana: l’11 de novembre de 2015, en un pronunciament inusual, el comte de Godó va proclamar la seva lleialtat a la monarquia espanyola i el compliment de la llei davant el Cercle del Liceu. Només dos mesos abans, Mariano Rajoy havia dinat a la residència barcelonina dels Godó, en companyia d’Isidre Fainé (president de La Caixa) i Josep Olliu (president del Banc Sabadell).

Els mercats financers, contra el procés

Les elits financeres i econòmiques, a través d’un treball discret de despatx i sem-

El president de la Cambra de Comerç Miquel Valls amb l'ex-president de La Caixa Isidre Fainé

pre emmudint, no només s'han activat contra el referèndum i el dret a l'autodeterminació, sinó també contra qualsevol opció o possibilitat de canvi polític i social en un sentit democràtic i de transformació social. Des de l'inici de la pitjor crisi social des del final de la dictadura, el retaule de declaracions és llarg i eloqüent, malgrat l'habitual silenci del poder. Va donar l'alerta el difunt banquer Emilio Botín (amb 2.000 milions d'euros a Suïssa): "Només em preocupa Catalunya i Podem". Segons la consultoria Deloitte, el 75% de l'empresariat espanyol està preocupat per la secessió catalana. I Andbank -allà on tenia els comptes la família Pujol- ha advertit que el risc més gran per a la borsa espanyola i l'Ibex35 és l'1 d'octubre.

Abans, mentre bufaven indignacions socials, Josep Oliu, del Banc Sabadell, va fixar el rumb: "Cal fer un Podemos de dretes". I aviat va arribar l'agència internacional JP Morgan amb la mateixa melodia i assenyalant contra qui calia fer-ho: Catalunya i Podem. Aleshores, el silenci de La Caixa -4.700 milions en l'estafa de les preferents- ja era eixordador i només el va trencar, agnòsticament, Isidre Fainé el maig de 2014: "El meu partit és La Caixa". No era del tot cert. Rere els resultats de les eleccions del 27 de setembre, pocs dies després que les urnes donessin una majoria absoluta sense precedents històrics a les opcions inde-

pendentistes, la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvi (CECA) -amb la rúbrica del Santander, el BBVA, La Caixa, el Sabadell i el Popular- va llançar la seva amenaça mitjançant un polèmic comunicat en què advertia que, en cas d'unilateralitat, marxarien de Catalunya. Totes? No, totes no: les caixes cooperatives i les

entitats de les finances ètiques van replicar que elles es quedarien. I si la gran patronal es posava d'esquenes a l'autodeterminació com alertava Seguí, la petita i mitjana empresa, base de l'actual model productiu, feia anys que s'havia integrat

al Pacte Nacional pel Dret a Decidir primer i al Pacte Nacional pel Referèndum després: PIMEC i CECOT es manifestaven a favor de les urnes. Com a excepció, Grífols -la multinacional farmacèutica que va deslocalitzar fiscalment l'empresa a Irlanda- també es va posicionar a favor del dret a decidir.

Però l'Ibex 35, terratinents de l'Estat, no. "La independència seria un desastre per a Catalunya, Espanya i Europa", va dir José Luis Bonet, president del grup Freixent i de la Cambra de Comerç d'Espanya. Per revertir la demanda autodeterminista, Bonet va proposar, el febrer d'aquest any, "recuperar la mili", després que 40.000 insumisos i un milió d'objectors, després d'una llarga lluita, l'haguessin enviat a la paperera de la història. Bonet és membre actiu del Foro

Puente Aéreo, que aplega 40 grans empresaris de Barcelona i Madrid vinculats a l'Ibex35 -ACS, Telefónica, Cuatrecasas, Endesa o Planeta-, obertament contraris al referèndum.

La cultura de la por, arreu

Res de nou sota la capa de la terra, més que la cultura -desmuntable- de la por. En una crònica memorable feta just abans del referèndum escocès de 2014, Andy Robinson descrivia com s'havia articulada, en un context d'acceptació democràtica del referèndum, el no anglès: els artillers al control dels canons i arpons de l'alta potència incloïen el primer ministre britànic, la cap de l'oposició, els antics primers ministres, Obama i Clinton, tots els partits polítics de Westminster, la reina de la Gran Bretanya, el governador del Banc d'Anglaterra i altres banquers eminents, tots els bancs de la City, la British Petroleum i consellers delegats de les diverses multinacionals. I més encara: el *premier* de la República Popular Xinesa, el president de la Comissió Europea, l'FMI i l'OCDE; i David Bowie i Bob Geldof; i el poderós *Financial Times*, tots els diaris britànics i la majoria d'escoltes, la BBC i fins i tot el premi Nobel Paul Krugman. Abans del referèndum, *The Guardian* editorialitzava: "Sigui el que sigui el que decideixi Escòcia, el vell ordre està mort i enterrat".

Si féssim la comparativa amb l'Estat espanyol davant l'1-O -o amb el referèndum guanyat pel poble grec davant la troica, després severament castigat-, sortiria un panorama similar: totes les icones del règim de 1978 i gairebé tots els poders seculars de *la pell de brau*. Del buc insígnia mediàtic de la transició, el grup Prisa, en paraules de Juan Luís Cebrián -"s'ha d'aplicar l'article 155 i suspendre l'autonomia de Catalunya"-, a la Conferència Episcopal Espanyola -que ja va titllar el 9-N "d'immoral i inadmissible"-, passant per militars ultres -el coronel Alamán: "l'exèrcit s'ha d'aixecar"- i fins a la flamant ministra de Defensa espanyola: "Por tierra, mar y aire, las fuerzas armadas y la Guardia estan para defender la integridad de España".

Al Círculo Ecuestre: "Al enemigo, ni agua"

Aquest posicionament de les elits ve d'antic. El març de 2011, a la mateixa hora que dos ultres interrompien l'obra de teatre *Gang Bang* al crit de "Viva Cristo Rey!", se celebrava un acte al club selecte de la burgesia barcelonina, el Círculo Ecuestre, tot just on comença l'*upper Diagonal*, on va acabar prenent la paraula Luís Montesino-Espartero i Juliá, marquès de Morella i coronel de Cavalleria. Amb una al·lusió inicial a "*nuestra guerra de liberación*", va exaltar el franquisme -"*Al morir el Caudillo, heredamos una España Grande y Libre que en los últimos 30 años se ha ido desmembrando...*"- i va sostenir: "*Como no podemos luchar con las armas, porque no nos lo permiten, tenemos que luchar con las ideas*". Va cloure la intervenció, enmig de vergonyants apologies de la dictadura, amb un categòric "*al enemigo, ni agua*". Lluny, però tan a prop d'aquelles declaracions de Fraga Iribarne de 1968: "*Cataluña... la ocupamos en 1939 y estamos dispuestos a ocuparla tantas veces como sea necesario*".

La teoria clàssica de les elits ha topat amb la desautorització col·lectiva i la deslegitimació social més grans, ara per ara, del règim del 78, corcat per la corrupció, el capitalisme dels amiguets i les desigualtats socials. La poliarquia que es va consagrar fa 40 anys ha topat amb una mobilització social persistent i arrelada en defensa de les sobiranes, el referèndum i l'autodeterminació. Drets democràtics que van ser negats per una transició que, per al jurista August Gil Matamala, es va

El grup Prisa, en paraules de J.L. Cebrián, va afirmar que calia suspendre l'autonomia

fonamentar en tres tabús com a principis intocables: "El principi nacionalista de la indissoluble unitat d'Espanya, el principi d'ordre social i inqüestionabilitat del capitalisme i el principi vertical de jerarquia i autoritat". Contra ells, el dilema, com el 1978, sembla ser el mateix: tancar per dalt el que es vol obrir per baix. O obrir per baix el que pretenen tancar, amb pany i forrellat i un altre cop, per dalt. ●

La policia pot retirar les urnes de 2.702 col·legis electorals?

Analitzem els possibles escenaris repressius en cas de prohibició del referèndum. Si la població es concentra per defensar les urnes, els cossos policials només tenen capacitat per clausurar un 7% dels col·legis electorals

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

“Els Mossos d'Esquadra no ho poden fer. Els Mossos d'Esquadra poden aturar 1.000 o en poden aturar 2.000, però no dos milions. I la Guàrdia Civil, tampoc”. Són paraules d'Artur Mas, pronunciades el 3 de febrer de 2017 per respondre les preguntes de la periodista Mònica Terribas al programa *El Matí de Catalunya Ràdio*. L'afirmació no és menor venint de qui ve, el màxim responsable polític de la policia catalana durant el període 2010-2016. Cal recordar que Mas va ordenar i supervisar el dispositiu policial per l'ordre públic més gran de la història dels Mossos d'Esquadra: el que va envoltar el Parlament de Catalunya el 15 de juny de 2011 per aturar les indignades del 15-M, integrat per més de 1.500 efectius distribuïts en tres tornos. Les paraules de l'expresident van ser una resposta a la pregunta de la periodista sobre una suposada ordre judicial que instés a clausurar els col·legis electorals l'1 d'octubre. És raonable afirmar que, a Catalunya, els cossos i les forces de seguretat no tenen prou capacitat per aturar una acció de desobediència civil massiva destinada a protegir les urnes? Analitzem-ho amb dades.

Un cop aprovada la llei del referèndum i signat el decret de convocatòria, molt previsiblement, se succeiran una cadena d'impugnacions de l'executiu Rajoy davant del Tribunal Constitucional, amb la consegüent suspensió automàtica de les decisions del govern català i el Parlament de Catalunya, i un posterior escenari de desobediència *de facto* -obediència a la nova legalitat des de la perspec-

tiva sobiranista- per poder consumir la celebració del referèndum. Durant aquesta etapa final prèvia a la col·locació de les urnes -a partir de la Diada-, és quan s'esgrimiran les amenaces més directes d'aplicació de la força i és, també, quan les entitats sobiranistes i la Generalitat preveuen cridar la ciutadania a sortir al carrer.

La retirada de competències dels departaments d'Interior i Ensenyament o la inhabilitació dels càrrecs electes i del mateix president Carles Puigdemont per part del Tribunal Constitucional són escenaris probables; l'aplicació de l'estat d'alarma, d'excepció o de setge, que permetria el desplegament de forces militars en territori català, seria més difícil. El PP ha descartat la suspensió de l'autonomia en aplicació de l'article 155; ja no hi són a temps. Si s'adopten mesures repressives, la reacció de la gent serà determinant per al desenllaç. Com actuaran els prop de dos milions de persones

que, d'una manera o altra, han participat en les mobilitzacions independents convocades els últims sis anys a Catalunya?

El factor de la mobilització

Imaginem Carles Puigdemont parat al Palau de la

Generalitat amb el seu equip. Només amb la presència de la unitat E-4 de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra -formada per set furgonetes i cinquanta agents- o la unitat UBA del GRS-4 de la Guàrdia Civil -amb una dotació equivalent d'antidisturbis i amb seu a Sant Andreu de la Barca- n'hi hauria prou per entrar a la històrica sala dels oïdors de comptes -on hi

ha el despatx presidencial-, fer fora l'honorable i, en el seu lloc, posar-hi l'actual delegat del govern espanyol a Catalunya, Enric Millo (PP), o la cap de l'oposició Inés Arrimadas (C's). Podria passar el mateix al Parlament de Catalunya si la gent no sortís al carrer. Però, fem l'exercici de substituir la foto dels càrrecs polítics sols al Palau i a l'hemicicle per una imatge de milers de persones envoltant els edificis, protegint la distribució de les urnes arreu de Catalunya i esperant l'obertura dels col·legis electorals el proper 1 d'octubre. En cas de desobediència civil massiva, quina dotació policial seria necessària per executar les ordres d'inhabilitació dels càrrecs i impedir el referèndum?

En uns comicis autonòmics ordinaris, el desplegament electoral en territori català abraça fins al més petit dels municipis de les 41 comarques. A les eleccions de l'any 2015, es van establir 2.702 col·legis electorals, que sumaven 8.107 meses. Per demarcacions electorals, a Barcelona, hi havia 1.609 col·legis; a Girona, 399; a Lleida, 321, i a Tarragona, 373. En els comicis de 2010 i 2012, les xifres van ser similars. El control d'accés a tots aquests edificis -així com als centres neuràlgics de coordinació- seria imprescindible per fer efectiva la prohibició del referèndum. Si no contemplem la imposició de l'estat de setge i el desplegament militar que se'n derivaria, les mesures repressives haurien de ser executades per unitats policials d'ordre públic. En un primer moment, el govern i els tribunals espanyols ordenarien la intervenció dels Mossos

d'Esquadra (malgrat que Joaquim Forn assegura que no contempla aquest escenari); en una segona fase, s'hi podrien sumar les unitats especials de la Guàrdia Civil i el Cos Nacional de Policia espanyol. Quantifiquem els seus efectius i comparem-los amb les dimensions d'una probable mobilització ciutadana.

Si no s'imposa l'estat de setge, la repressió hauria de ser executada per unitats policials d'ordre públic

La Guàrdia Civil i el Cos Nacional de Policia espanyol entren en joc

Actualment, Catalunya compta amb 17.000 agents dels Mossos d'Esquadra. Del conjunt d'efectius, però, tan sols 1.600 tenen funcions d'ordre públic, és a dir, estan equi-

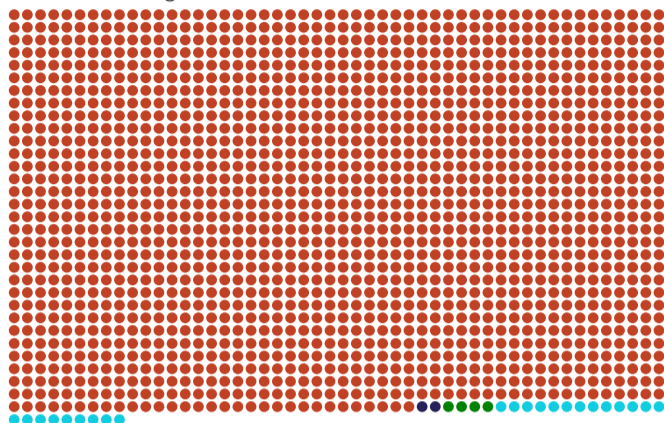
patats i entrenats per aquest tipus d'actuacions. S'agrupen en dues grans unitats especialitzades: la Brigada Mòbil (Brimo) i les Àrees Regionals de Recursos Operatius (ARRO). La Brimo suma 550 antidisturbis i té la seva seu central a l'edifici Egara de Sabadell. Les ARRO estan distribuïdes pel territori i tenen seu a les nou regions policials en què s'ha dividit Catalunya: Terres de l'Ebre, Camp de Tarragona, Ponent, Pirineu Occidental, Central, Girona, Metropolitana Sud, Metropolitana Nord i Barcelona. Sumen 1.050 efectius, una mitjana d'un centenar llarg per unitat, excepte a la comissaria de Torras i Bages de la capital catalana, on n'hi ha 220 adscrits. L'equip mínim d'intervenció en un incident d'ordre públic està estimat en una cinquantena d'antidisturbis -tal com concreta l'informe *La gestió de l'ordre públic a Catalunya*, elaborat per la Generalitat l'any 2013-, és a dir, una unitat de set furgonetes amb un sotsinspector, dos sergents, set caporals i una quarantena d'agents.

A partir de la Diada de l'11-S és quan s'esgrimiran les amenaces més directes d'aplicació de la força

PROVÍNCIA DE BARCELONA

1.609 col·legis electorals

● Col·legis electorals sense policia

*Seria necessària una unitat d'ordre públic per precintat un col·legi electoral. Cada unitat està formada per 50 agents

- Mossos d'Esquadra
- Guàrdia Civil
- Policia Nacional

PROVÍNCIA DE GIRONA

399 col·legis electorals

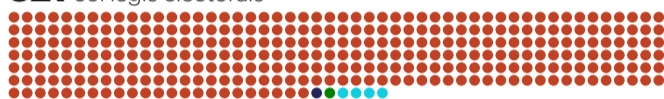
PROVÍNCIA DE TARRAGONA

373 col·legis electorals

PROVÍNCIA DE LLEIDA

321 col·legis electorals

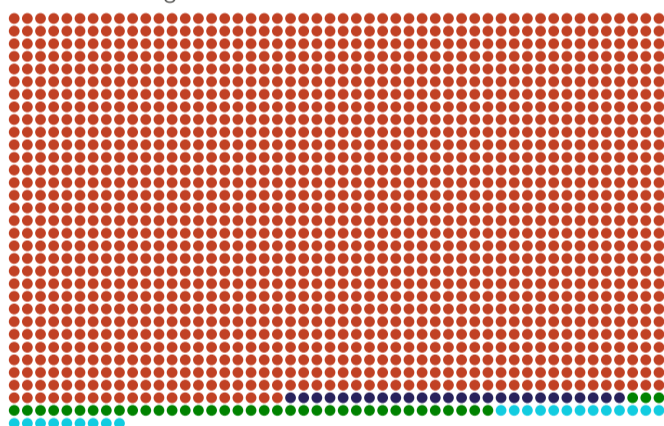

ESCENARI 1

Desplegament policia actual a Catalunya

PROVÍNCIA DE BARCELONA

1.609 col·legis electorals

● Col·legis electorals sense policia

*Seria necessària una unitat d'ordre públic per precintat un col·legi electoral. Cada unitat està formada per 50 agents

- Mossos d'Esquadra
- Guàrdia Civil
- Policia Nacional

PROVÍNCIA DE GIRONA

399 col·legis electorals

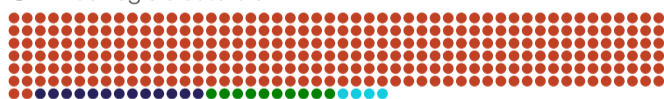
PROVÍNCIA DE TARRAGONA

373 col·legis electorals

PROVÍNCIA DE LLEIDA

321 col·legis electorals

ESCENARI 2

El govern espanyol trasllada la Guàrdia Civil i el CNP a Catalunya

/ PAU FABREGAT

Es calcula que aquest és el dispositiu necessari per acordar els accessos d'un edifici i procedir a retirar les persones que s'hagin assegut a les seves portes -mitjançant la tècnica d'*arrençar cebes*-, un dels escenaris possibles el dia del referèndum. A les unitats de Mossos d'Esquadra, caldria sumar-hi els 400 efectius del GRS-4 de la Guàrdia Civil destinats a Catalunya i els 300 efectius de la UIP-II del Cos Nacional de Policia espanyol, que s'allotgen a diversos hotels de l'Alt Maresme des de fa dos anys. És a dir, la suma dels tres cossos policials situa el nombre d'efectius d'ordre públic que podrien participar en l'evacuació dels col·legis electorals en 2.300. Si dividim aquesta xifra per cinquanta -el nombre d'agents necessari per a cadascun dels operatius-

comprovem que només es podria materialitzar el precinte de 46 dels 2.702 col·legis electorals oberts. Només es podria precintat un 1,7% de les dependències i els efectius policials encarregats de fer-ho s'hi haurien de quedar durant tota la jornada electoral, no hi podria haver un segon torn que els rellevés.

El pitjor dels escenaris

Situem-nos en un escenari de més conflictivitat. Mariano Rajoy fa una demostració de força i ordena el desplaçament a Catalunya de totes les unitats d'ordre públic de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional espanyola; una actuació complexa logísticament pel que fa a l'allotjament i la manutenció i que deixaria la rereguarda sense cap efectiu. La caserna del Bruc de

Barcelona (amb 800 llitres) i la comanda de la Guàrdia Civil de Sant Andreu de la Barca esdevindrien els epicentres operatius. En aquest sentit, cal recordar que, des de la primavera passada, prop de 200 agents de la *Benemèrita* especialitzats en informació s'han traslladat a Catalunya. Un desembarcament massiu seria arriscat, tenint en compte les mobilitzacions solidàries -ja anunciades- que es poden desencadenar al País Valencià, el País Basc, Galícia i les Illes Balears o -per què no?- a Madrid i Andalusia.

Els set grups rurals de seguretat de la Guàrdia Civil (GRS) sumen 2.800 antidisturbis -400 per grup-, als quals caldria sumar l'esquadró de Madrid, que compta amb un miler d'efectius. Les onze unitats d'intervenció policial del Cos Nacional

de Policia espanyol (UIP) sumen 3.300 antidisturbis -300 per grup-, als quals caldria afegir 1.000 agents de la Unitat Central d'Intervenció amb base a Madrid.

En resum, 3.800 guàrdies civils i 4.300 policies nacionals. Sumats als efectius de Mossos d'Esquadra, arribarien a 9.700 antidisturbis, que s'haurien de distribuir en grups de cinquanta per procedir a la clausura d'un màxim de 194 dels 2.702 col·legis electorals previstos, una capacitat operativa del tot insuficient, sempre que hi hagués persones concentrades a les portes de les dependències de votació amb l'objectiu de defensar les urnes. En aquest segon escenari, estaríem parlant d'un poc significatiu 7,17% dels col·legis electorals tancats; la gran majoria restarien oberts, s'hi podria votar amb normalitat. ●

Efecte mirall per als pobles sense E

Catalunya i els seus moviments de transformació van ser referents de les lluites del món des de Palestina, Chiapas, el Nord d'Irlanda o la zona amaziga, observen amb esperanç

Presència internacional durant el recompte dels comicis del 27-S / JORDI BORRÀS

Aritz García Gómez
@aritznafarroa

Catalunya i Barcelona han estat referents de les lluites socials i populars arreu del món. A escala europea, aquest reconeixement es remunta de finals del segle XIX, quan Barcelona era anomenada la Rosa de Foc, fins a la Revolució del 36 i la Guerra Civil o, posteriorment, amb l'estiu llibertari del 77 i les múltiples lluites de la transició.

En l'àmbit mediterrani, han deixat empremta l'esclat de la Setmana Tràgica per la repressió de la protesta de les dones contra la lleva de treballadors i camperols enviats a lluitar al Marroc o les manifestacions massives de l'any 2003 contra la invasió de l'Iraq. Però no tot ha estat positiu. No podem oblidar la indiferència dels partits republicans i d'esquerres davant les crides d'unir esforços contra la monarquia que va fer el líder Abd el-Krim durant els anys de la resistència contra l'ocupació colonial espanyola i francesa al Rif.

La influència també arriba a l'Amèrica llatina: les relacions històriques entre moviments populars d'una i altra banda de l'Atlàntic -el llegendari viatge d'Ascaso i Durruti per l'Amèrica del Sud els anys 20-, principalment entre la CNT i la FORA argentina i d'altres organitzacions del continent, o el fet que, a finals dels 70, Catalunya es convertís en refugi de molts perseguits per les dictadures del Con Sud.

Òbviament, Catalunya i el moviment independentista han tingut relacions amb altres moviments d'alliberament nacional de l'Estat espanyol, com el País Basc i Galícia, i també de més enllà dels Pirineus, encara que de manera més esporàdica. A escala europea, des de principis del segle XX, han rebut la influència del model irlandès, tot i que abans de la Primera Guerra Mundial ja s'havien emmirallat en el cas txec.

Després del franquisme, alguns dels grups socials i polítics independentistes van tenir un forta relació amb els moviments basc i gallec i, en menor mesura, amb l'occità, l'irlandès, el bretó, el cors i el sard, organitzats al voltant de la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes. A l'altra riba de la Mediterrània, des dels anys 80, s'han mantingut relacions amb grups palestins, kurds i amazics.

L'any 1994, el moviment zapatista va brotar des de la profunditat de la selva Lacandona i Barcelona va esdevenir l'epicentre del moviment europeu de solidaritat amb la rebel·lió. Amb els zapatistes, confluirà un moviment d'interès i, més tard, de solidaritat amb els diferents pobles afectats pel colonialisme espanyol, però també pel colonialisme i el racisme desenvolupats pels estats nació llatinoamericans -ja independents- de tot el continent, que crearà llaços

amb alguns d'aquests moviments de pobles sense Estat, sobretot el zapatista, però també els pobles maies guatemalencs i els maputxes de Xile i l'Argentina.

Els processos

Durant els últims anys, el moviment per la independència de Catalunya ha revifat i s'ha tornat a convertir en un dels referents per a molts dels moviments emancipadors dels pobles sense Estat, que l'observen amb esperança.

Aquest interès pel procés d'autodeterminació es reforça, també, amb els nous ajuntaments del canvi, com l'experiment dels comuns a Barcelona o casos com Badalona i Sabadell, que han fet que els moviments de l'esquerra d'arreu observin el que passa aquí amb atenció, sobretot tenint en compte l'escenari global en què sorgeixen aquests projectes: l'augment de l'extrema dreta a Europa, la contrarevolució després de les primaveres àrabs, l'ofensiva neoliberal a l'Amèrica del Sud o l'arribada del president Trump als Estats Units.

Molts interpreten el que passa aquí com una sèrie de processos que ajuden a desenvolupar la democràcia en sentit ampli i poden permetre que els moviments socials influèncin els governs i creïn noves situacions més favorables per a les classes populars.

Tanmateix, el fet d'arribar a les insti-

tucions o que part de la dreta catalana al govern participi i encapçali el Procés, genera reticències, especialment vives entre els sectors situats més a l'esquerra i crítics amb el concepte de poder-Estat occidental.

Tot seguit, repassem els moviments que han tingut i tenen més relació amb el nostre país i com observen el que passa a Catalunya des dels seus propis contextos.

El País Basc, Galícia i la finestra oberta

Ambdós tenen els ulls posats en els passos de Catalunya cap a l'autodeterminació, una situació que els obre camí, ja que estan sota el mateix jou de l'Estat espanyol. Fins

i tot en el cas basc, després de la fi de la lluita armada i en un context posterior de no-procés de pau davant l'immobilisme del govern espanyol -que es nega a l'apropament dels presos o a la possibilitat de l'obertura d'una justícia transicional-, s'observa el moviment que hi ha a Catalunya amb il·lusió. Arnaldo Otegi va expressar l'agraïment al poble de Catalunya en un acte celebrat a l'Ateneu Barcelonès. Bildu i el conjunt de l'esquerra *abertzale* creuen que han de donar suport al moviment català, ja que tots els passos que faci facilitaran els seus. I no només això, sinó que, seguint l'exemple català, també han desenvolupat alguna

Molts interpreten que el que passa al Principat pot ajudar a desenvolupar la democràcia en un sentit ampli

Estat

on durant la primera meitat del segle XX. Ara,
ca el desenllaç del referèndum

Manifestació de suport als presos palestins a Nabi Saleh
HAIDI MOTOLA / ACTIVESTILLS

Membres de les milícies kurdes YPJ / YPG

de les seves estratègies, com la de promoure referèndums locals i populars, a través de la campanya *Gure esku dago*.

A Galícia, als ajuntaments de La Corunya, Ferrol o Compostel·la -entre altres-, hi han irromput les candidatures de la Marea Atlàntica, que han impulsat projectes similars als catalans al capdavant dels executius municipals. Això ha estat possible gràcies a la confluència entre els independentistes d'Anova, Esquerra Unida i altres sectors. Però el Partit Popular encara manté elevades quotes de poder i les forces del moviment no són suficients per arrencar un procés d'autodeterminació.

Sota el jacobinisme francès

Pirineus enllà, les organitzacions de la Catalunya Nord malden per no quedar despenjades de l'embranchida del sud, els bascos d'Iparralde s'ho miren de ben a prop i la situació desperta simpaties i esperances entre occitans, sards, corsos i bretons.

Aquests quatre territoris sotmesos al centralisme jacobí francès es troben en una posició més dèbil que Catalunya. Les seves llengües sobreviuen en una situació de feblesa extrema i les organitzacions socials i polítiques que defensen l'autodeterminació són notablement més febles que a casa nostra. Per a totes elles, el moviment de Catalunya és un referent. El que passi l'1 d'octubre podria obrir la porta a d'altres processos de recuperació de sobirania en una Unió Europea controlada gairebé totalment pel gran capital i els estats.

L'altra riba de la Mediterrània

A l'est i el sud del *mare nostrum*, hi trobem el Kurdistan, Palestina i la regió amaziga. Fora d'Europa és on el dret d'autodeterminació en el context de processos de descolonització està clarament recollit dins la jurisprudència internacional. Malgrat tot, en els tres casos esmentats, el desenllaç es preveu força complicat.

La relació entre els moviments català i kurd s'inicia durant la dècada dels 80 del segle XX, especialment a través d'organitzacions com el CIEMEN i, en concret, amb el moviment kurd que s'articula a les àrees sota control turc. L'interès de les comunitats kurdes per la situació ha crescut molt després de l'atac de Daesh a Kobane i la resistència protagonitzada per les YPG/YPJ, milícies properes al Partit de la Unió Democràtica (PYD) que, al mateix temps, manté una aliança amb el Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK).

És interessant veure com el govern autònom del Kurdistan iraquianès -KRG, per les seves sigles en anglès- està organitzant un referèndum d'independència no vinculant sobre els territoris que gestiona dins de les fronteres administratives de l'Iraq pel proper 25 de setembre. El seu ministre d'Afers Estrangers, Falah Mustafa Bakir, va visitar el Parlament de

Catalunya en busca de suports. El PKK s'ha pronunciat en contra del referèndum, que el seu portaveu Duran Kalakan ha titllat de "propaganda". El partit és partidari del Confederalisme Democràtic, que planteja superar els estats nació i, per tant, en teoria, no lluita per construir un Estat nació kurd. Una mostra clara que el moviment kurd no és unívoc, arran de la divisió de les comunitats kurdes en quatre estats diferents, producte dels acords de pau de la Primera Guerra Mundial i la repartició colonial entre el Regne Unit i França.

Pel que fa al moviment kurd que es desenvolupa a la part turca, que és amb qui les organitzacions catalanes tenen més vincles, veu el referèndum de l'1 d'octubre com una oportunitat d'aprofundiment democràtic i d'assolir l'autodeterminació dels pobles. Un representant de l'Halkların Demokratik Partisi (HDP, Partit Democràtic del Poble) va participar a la conferència internacional organitzada per la CUP el 20 de maig sota el lema: *Sobirania*

Pirineus enllà, les entitats de la Catalunya Nord malden per no quedar despenjades de l'embranchida del sud

Popular i Autodeterminació. Canvi polític a la regió Euro-Mediterrània. Segons aquest sector, l'entrada de Turquia a la Unió Europea seria un avenç, ja que podria suposar la implementació de mecanismes que obliguessin el govern d'Erdo-

gan a respectar els drets humans.

Per als moviments i les organitzacions palestines que viuen sota l'apartheid israelià i per al món àrab que es va involucrar en les primaveres d'alliberament -ara immers en la contrarevolució, com és el cas d'Egipte-, qualsevol avenç democràtic -com seria el referèndum català- es veu positivament. Així doncs, el Comitè Nacional pel Boicot a Israel, que agrupa més de 170 associacions, entitats i sindicats, va fer un comunicat a favor del dret d'autodeterminació del poble català.

El poble amazic configura diverses comunitats esteses per tot el nord de l'Àfrica -principalment, al Marroc i Algèria- sense continuïtat territorial, fet que agreuja la seva descoordinació. Les més properes a Catalunya són les rifenyes, d'on prové bona part de la comunitat marroquina de Catalunya.

Part de la comunitat rifenya, especialment molta de la que ara s'està mobilitzant en contra de la repressió a la ciutat portuària d'Al-Hoceima, ha participat en el moviment català i, a les concentracions de suport al moviment rifenya, és habitual trobar-hi estelades -fins i tot durant la manifestació del passat 27 d'agost a París. Malgrat les bones relacions existents entre el govern de la Generalitat i el marroquí, entenen el procés català com un avenç democràtic.

Veneçuela i el Foro de São Paulo

Els posicionaments favorables al dret d'autodeterminació de Catalunya de més rang institucional han arribat de l'Amèrica Llatina. Només cal recordar les paraules de Nicolás Maduro des de Veneçuela o el suport explícit del Foro de São Paulo, un ens que agrupa bona part de l'esquerra llatinoamericana.

Si posem la lupa en els moviments indígenes, també hi ha certa expectació. Des de fa anys, les relacions del zapatisme amb Catalunya han estat i són sòlides. A Chiapas, no defensen el concepte d'Estat nació, ara bé, l'afinitat s'ha fet més explícita arran de l'existència a Catalunya d'un moviment independentista de base popular -amb organitzacions polítiques com la CUP-, que no parteix dels estàndards clàssics propis de l'Estat nació i que, en part, s'ha nodrit de l'aprenentatge que s'ha rebut aquí del zapatisme.

Al sud del continent, els pobles maputxes, dividits entre Xile i l'Argentina, també estan pendents del que passa i del que pugui passar amb el referèndum. Fins i tot entenen el revifament de la llengua i la cultura catalanes com un exemple.

En general, els pobles sense Estat d'arreu del planeta veuen la lluita catalana per l'autodeterminació com una referència que pot possibilitar avenços en les seves lluites. Un camí que -com ja va passar amb la República Txeca, el Nord d'Irlanda o els múltiples pobles del Sud, malgrat les dificultats- suposa un pas cap a la consecució del dret a l'autodeterminació de les persones oprimides i un pas per a la humanitat en general, especialment pels pobles que es troben en situacions similars. ●

De Xirinacs al Procés: 40 anys de lluita per l'autodeterminació

Antoni Trobat
@antonitrobat

El règim de Franco durà molt. Quatre dècades, pràcticament. Fruit d'un cop d'estat militar orquestrat per l'extrema dreta espanyola, la dictadura fou un dels projectes autoritaris més longeus d'Europa. Derrotat el nazifeixisme, primer, i acabada la guerra freda, després, la vella Europa i el capitalisme internacional abandonaren les nacions que componen l'Estat espanyol a la seva sort. Però el franquisme caigué.

Per a l'historiador Fermí Rubiralta, "l'esquerra catalana -ja en el PSUC dels anys trenta, que volgué un espai propi a la Internacional- sempre va tenir una vocació nacionalitzadora, de construir Catalunya, de fer-la avançar en clau de país". De l'anarquisme a la socialdemocràcia, passant pel partit dels comunistes catalans, tot el bloc antifranquista va ser autodeterminista. En el seu tercer punt, l'Assemblea de Catalunya, organisme unitari per excel·lència, defensava que la recuperació de les llibertats i l'autonomia havia de ser un primer pas per assolir el dret a la lliure determinació. No és un detall menor. En cap direcció. Ho advertí Rubiralta: "Fins i tot l'independentisme explícit, nucleat al voltant del PSAN, marxista i nascut el 1968,

era partidari de l'autonomia com a via per arribar a l'exercici de l'autodeterminació". La capoladora de la transició va fer que el consens autodeterminista s'esfumés. Són molts els que hi han volgut veure una relació amb la dicotomia entre ruptura democràtica i reforma. "Optar per la ruptura passava per exercir l'autodeterminació. Les forces majoritàries, que sovint no es corresponien amb qui havia arriscat més al carrer, no volgueren transitar aquest camí". Així s'expres-

sava l'advocat August Gil Matamala en una entrevista de fa uns mesos.

Si hi ha una figura que representa aquell moment és la de Lluís Maria Xirinacs. Capellà, senador independent entre 1977 i 1979 i pioner de la desobediència civil, encapçalà, sense èxit, la candidatura del Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional -BEAN, impulsat pel PSAN- a les eleccions estatals de 1979 i a les primeres autonòmiques de 1980. Durà poc, el BEAN. Tenia la vindicació dels punts fundacionals de l'Assemblea de Catalunya i l'autodeterminisme com a estendard. Coincidí en el temps amb Nacionalistes d'Esquerra, un projecte també defensor de la lliure determinació des de l'esquerra, que va fer dues aportacions significatives. D'una banda, incorporar discursivament els nous moviments socials eclosionats al món una dècada enrere: especialment el feminista, el gai-lèsbic i l'ecologista. De l'altra, tractar la qüestió dels Països Catalans des d'una perspectiva no retòrica, mantenint rela-

cions estretes amb partits i activistes valencians, mallorquins, menorquins, eivissencs i nord-catalans com el PSM, Vicent Ventura o l'Esquerra Catalana dels Treballadors.

La inflexió, per a l'espai polític que no renunciava a l'autodeter-

minació, foren les primeres autonòmiques de 1980. Menys d'un 3% dels vots. Extraparlamentarisme i isolament. ERC, llavors -no és sobrer recordar-ho-, era un partit liberal i anticomunista liderat pel president de la Borsa barcelonina.

De la desfeta de la transició, en sorgiren coses. El 1981, es creà, la Crida a la Solidaritat per la Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes, un moviment social que bevia d'experiències mobilitzadores als carrers catalans, com la

Marxa de la Llibertat de 1976, i de la tasca de formiga d'entitats com la internacionalista CIEMEN. La Crida aportà un element innovador. L'acció directa pacífica passà a ser el centre de l'activitat pública. *L'agit-prop*, en perspectiva juvenil, influïda per moviments desobedients d'altres indrets d'Europa, es transversalitzà. "Els primers Verds alemanys eren el nostre referent de praxi", apunta Tomeu Martí, periodista i exparticipant a La Crida.

Al llarg de tota la dècada dels vuitanta, el moviment anà passant progressivament d'una línia basada en la defensa de la llengua i més instrumentalment autodeterminista -connectada amb alguns sectors vinculats als poders de la CDC més arauxada i el PSC més catalanista- a una radicalització independentista i social clara. "La lluita antimilitarista o contra l'energia nuclear no hagués estat igual, a Catalunya, sense la Crida", manté Martí. En un moment en què en l'àmbit institucional pràcticament no hi havia representació autodeterminista, el carrer dels vuitanta convulsionava amb La Crida i el Moviment de Defensa de la Terra (MDT), organització que representava la confluència de la sopa de sigles sorgides del PSAN durant la dècada anterior, nascuda el 1984 a l'escalf de l'activitat de l'organització armada Terra Lliure.

L'activista LGTBI Carme Porta, exmilitant de l'MDT, recorda: "Potser el nostre error fou focalitzar tots els esforços en la lluita nacional i en l'activitat antirepressiva i no enriquir camps com el feminisme". El model organitzatiu que penjava de l'MDT, mimetitzat de l'esquerra *abertzale* basca, acabaria caient en l'atomització i l'enfrontament, en la línia del que ja havia passat amb el PSAN dels setan-

ta. El 1987, ja era un espai polític dividit en dues estratègies irreconciliables que arriben fins avui: o el front patriòtic o la unitat popular. Mentrestant, una part de La Crida havia fet el pas a ERC, engreixada per l'entrada de persones més grans que havien viscut la derrota transitiva.

Els noranta s'estrenaren amb l'esclat d'emancipacions dels països bàltics sotmesos al jou de l'URSS, que s'enfonsava. Croàcia i Eslovènia s'independentzaren. L'autodeterminació es revaloritzà. ERC i algunes complícitats convergents com l'exconseller Max Cahner aconseguiren que s'aprovés una mo-

ció històrica sobre el dret a la secessió al Parlament de Catalunya. L'oposició de l'independentisme del carrer a les Olimpíades i a l'especulació que representava donaren lloc a l'anomenada operació Garzón, el 1992, una ràtzia policial i judicial, repressiva, contra desenes de militants autodeterministes acusats de pertànyer a l'organització armada Terra Lliure. La tortura i l'abús foren una constant. "Va ser una autèntica operació de neteja", recorda Carme Porta. Després d'allò, amb La Crida ja dissolta i el món de l'MDT i de l'independentisme anticapitalista explícit molt minoritzats, vindria una llarga travessa del desert.

La segona meitat dels noranta i l'inici de segle foren anys de paradoxa. ERC intentava normalitzar el discurs desacomplexat independentista a les institucions mentre la mobilització social en clau autodeterminista no passava de ser testimonial. Una part important de l'independentisme es replegà, afirma Martí, "cap a allò que en deien comarcalisme, enfortir el teixit social de viles i ciutats mitjanes fent casals i ateneus". En definitiva, po-

El 1981 es creà la Crida, un moviment social que bevia d'experiències mobilitzadores als carrers catalans

De l'anarquisme a la socialdemocràcia, passant pel PSUC, tot el bloc antifranquista va ser autodeterminista

Marxa de la Llibertat de l'any 1976

sar la llavor del que ha acabat eclosionant en les candidatures d'unitat popular (CUP), anys després, i en tot el magma de l'esquerra independentista anticapitalista -amb un rol important del moviment estudiantil, amb sigles com la CEPC o Alternativa Estel en un lloc destacat. "El perill de quedar-se reduït a una subcultura juvenil hi era, però el moviment va saber madurar", clou Martí.

El canvi de segle comportà canvis que sacsejaren el país. El pujolisme, hegemònic durant 23 anys, perdé força. Es donà la primera experiència tripartida a la Generalitat. "Sense el tripartit -sentència Fermí Rubiralta- no seriem on som avui". El fet que les esquerres catalanes plurals que governaven a plaça Sant Jaume possessin en marxa un nou procés de reforma estatutària va ser l'espoleta que ho va desencadenar tot. El 2005, naixia la Plataforma pel Dret de Decidir (PDD). Ho feia per iniciativa del CIEMEN, també, com La Crida 25 anys abans. Mònica Sabata, psicòloga i activista, que en va ser portaveu, recorda: "La gran aportació de la PDD va ser el canvi de relat. De l'autodeterminació, un concepte que hom podia creure que sumava poc, es va passar al dret de decidir, emmarcat en la radicalitat democràtica". Algú no veïé bé la "renúncia" al nom. Però Sabata conclou: "El temps ens ha donat la raó: encara avui, a les portes de l'1-O, apel·lem al dret de decidir".

La PDD, que convocà les dues primeres grans manifestacions unitàries del cicle actual, el 2006 i el 2007, acabaria esvaint-se

Via Catalana de l'11 de setembre de 2013 / RAMON SERRA

en una pugna entre la gent que creia que encara calia pedagogia i la que propugnava passar al discurs obertament independentista. Filla de la PDD i de l'onada de consultes per la independència de 2009 (Arenys de Munt) a 2011 (Barcelona), nasqué l'ANC. Una organització que ha acabat fent el salt que la PDD i tot el fil roig d'organitzacions socials i polítiques autodeterministes no havien aconseguit: la territorialització re-

al i efectiva. Des de la base, esdevenir un moviment de masses, amb milers d'activistes. Complementat amb l'Òmnium renovat de Jordi Porta, Muriel Casals i Jordi Cuixart, l'ANC ha estat el puntal del Procés. L'ampli espectre que representa, així com la xarxa dels moviments socials anticapitalistes, segons Sabata, és "la millor garantia de fiscalització del que pugui sorgir de les urnes de l'1-O". ●

Històries de desobediència per conquerir drets

Gemma Garcia
@gemma_g_fabrega

Des de la celebració de la consulta del 9-N, l'hemeroteca acumula una llarga llista d'investigacions judicials, escrits d'acusació, detencions i condemnes per desobediència: per la consulta de 2014, per haver permès la votació del full de ruta, per la compra d'urnes, per negatives a declarar... Tot i que, sovint, les parts involucrades han confrontat legalitats davant dels tribunals, la desobediència civil com a eina de lluita política planteja una dialèctica entre legalitat i legitimitat, lligada a la "consciència moral" que defensava la politòloga Hannah Arendt. Al llarg de la història de la humanitat, centenars de moviments desobedients han transformat lleis o mandats que consideraven injustos: l'1 de desembre de 1955, Rosa Parks es negava a cedir el seu seient de l'autobús a un passatger blanc; el 1930, arrencava la Marxa de la sal, liderada per Gandhi, per trencar el monopoli de l'Estat britànic sobre la distribució de sal a l'Índia, i a partir dels anys 50 del segle XIX, les sufragistes insistien a introduir la papereta dins una urna arreu d'Europa. El moviment que va despertar l'activista negra de Montgomery va aconseguir eliminar la llei de segregació racial. Els 300 quilòmetres de marxa a peu van servir per assolir el reconeixement del dret de la població índia a recollir la sal. La determinació de les dones va conquerir el dret a vot.

Una llei, reflexiona l'advocada penalista Anaïs Franquesa, "no és intrínsecament justa" i, des d'aquest punt de partida, la desobediència, per a la lletrada, consisteix a desobeir lleis perquè vulneren drets fonamentals reconeguts per altres normes de rang superior. "Tots els drets són fruit d'una desobediència", conclou. Tot i que no està

directament reconeguda en l'ordenament jurídic, la sentència de 2009 pel cas de la fundació basca Joxemi Zumalabe -en el marc del macrosumari 18/98- en va fer un reconeixement explícit: "La desobediència civil pot ser concebuda com un mètode legítim de discrepància enfront de l'Estat". Durant el judici, va destacar l'al·legat que en va fer el professor universitari Mario Zubiaga -un dels acusats absolt- citant el filòsof Jürgen Habermas: "Actua com a pedra de toc que determina la qualitat del sistema democràtic". En funció del tractament que rep per part del sistema, va afegir, "podrem definir si aquest és més o menys democràtic".

Als Països Catalans, explica la historiadora Eva Serra, la desobediència ha estat "un imperatiu legal i de supervivència". Des del segle XV, afegeix, "la història dels Països Catalans és, en bona mesura, la història del desajust entre la seva realitat social i l'aparell polític que pretenia i pretén representar-los (monarquia o Estat) i la desobediència sempre es féu en nom de l'Observança a les lleis catalanes". En són exemples la desobediència a les quintes, a les successives interrupcions de les garanties constitucionals o al pagament de determinats impostos. A Catalunya, durant

bona part del segle XIX i fins al franquisme, la política espanyola, descriu Serra, "va tenir una lògica militar", que "ara es vol substituir, si més no, per una lògica judicial".

Després de la mort de Franco al llit, la petició d'amnistia es va convertir en el motor de les mobilitzacions. L'activista Lluís Maria Xirinacs va decidir plantar-se davant la presó Model de Barcelona per reivindicar una amnistia total i va començar una vaga de fam.

Més tard, el 1976, com tanta altra gent, Xirinacs es va implicar en l'organització de la desobediència i, per tant, reprimida Marxa de la Llibertat per reclamar l'amnistia, les llibertats bàsiques i la recuperació de l'estatut d'autonomia.

Per altra banda, Serra subratlla que, aleshores, durant la transició, "l'existència d'amplis sectors rupturistes als Països catalans -anarquisme, anticapitalisme obrer i independentisme polític- no era cap ficció i van ser liquidats per la via de la repressió policial i judicial". Tot i així, puntualitza que "les seves raons no eren mera ideologia i no van desaparèixer" i que, en bona mesura, "la seva continuïtat ha estat una llavor important de l'efervescència política i l'independentisme actuals".

Contra la guerra

Si, el 1846, el filòsof i escriptor dels Estats Units Henry David Thoreau -autor del primer assaig sobre la desobediència civil- va ser empresonat per no pagar impostos que servien per finançar la guerra contra Mèxic, a mitjan anys 60 del segle XX, seguint el seu camí, el moviment de resistència contra la guerra del Vietnam va desobeir les crides a files, va cremar les cartilles militars i va crear el Comitè contra els impostos per a la guerra. Ja aleshores, s'havia articulat una oposició àmplia contra la guerra d'Algèria. Precisament, van ser els francesos que es negaven a lluitar contra l'alliberament de la població algeriana els que van inspirar Pepe Beunza, el primer objector de consciència per raons polítiques de l'Estat espanyol.

Beunza, que aleshores tenia 24 anys, ja estava convençut que el problema era l'obediència, tal com havia expres-

sat l'historiador i activista Howard Zinn. El seu gest individual es va convertir en un moviment de desobediència. El van seguir Jordi Agulló, Jaume Llansó i molts d'altres, fins a arribar a més d'un milió de joves en lluita per abolir el servei militar obligatori. Durant l'època de la in-

submissió, recorda Beunza, es va fer un manual i s'impartien cursos per preparar la gent per resistir a les presons. Fruit de l'allau desobedient, el 2001, el govern del PP es va veure forçat a decretar la fi del servei militar obligatori. Tot i així, Beunza té clar que la mili només era

una petita peça d'un gran engranatge "d'injustícia i desigualtat social que alimenta el militarisme, el negoci de la venda d'armes, la guerra i, per descomptat, també el terrorisme".

Des dels barris

A les acaballes del franquisme, mentre naixia la llavor de la insubmissió, també es va articular un moviment de dones dels barris. Com Eva Fernández, moltes d'elles formaven part de les vocalies de dones dins les associacions veïnals, que els anys 80 van encapçalar la lluita pels serveis públics amb accions tan contundents com el segrest d'autobusos per fer-los arribar als barris de Torre Baró o el Pomar, una lluita que va ser protagonitzada per dones.

A mitjan anys setanta, recorda Fernández, no existien drets bàsics com el divorci, els anticonceptius estaven prohibits i l'avortament o l'adulteris eren delictes. Amb l'autoinculpació de deu dones i un home a Bilbao per haver avortat i haver practicat avortaments, la campanya pel dret a l'avortament es va escampar arreu de l'Estat i moltes do-

Fruit de l'allau desobedient, el PP es va veure forçat a decretar la fi del servei militar obligatori

Al llarg de la història, centenars de moviments desobedients han transformat lleis injustes

Manifestació en defensa del dret a l'avortament a la Plaça Universitat de Barcelona

nes van ser cridades a declarar. Al País Valencià, per exemple, es van practicar avortaments il·legals i alguna gent va ser empresonada. Desobeint la llei, el col·lectiu Dones per l'Autoconeixement i l'Anticoncepció (DAIA) i les vocalies de dones van començar a fer permanències per facilitar informació i adreces de llocs on anar a avortar: "Les sales estaven plenes!", exclama Fernández, que, amb la seva mare, va acompanyar una dona a Avinyó. Molt avançat per l'època, el moviment feminista, reivindica l'activista veïnal, "va imposar a la pràctica els centres de planificació".

Una altra de les desobediències insígnia del moviment veïnal va ser l'anomenada Guerra de l'aigua. El detonant va ser l'encariment del rebut d'aquest recurs vital, que entre el 1990 i el 1992 va augmentar un 20%. Primer a Bellvitge i després a Badalona, el Baix Llobregat i la resta de l'àrea metropolitana de Barcelona, el veïnat va deixar de pagar l'aigua per denunciar uns impostos excessius i exigir progressivitat. Jordi Gasull, que aleshores era membre de la CONFAVC, explica que, en una primera fase, es van presentar demandes contra l'encariment de l'aigua,

però, com que no van obtenir solucions, van passar a l'objecció. "Inicialment, no hi havia consciència de desobediència", puntualitza, però prop de 90.000 persones van deixar de pagar i la companyia d'aigua va estar més de dos anys sense cobrar. Quan es van començar a produir talls d'aigua, les brigades veïnals restablien el subministrament. L'acció desobedient, valora Gasull, va aconseguir el 80% de les reivindicacions.

Insubmissió a les aules

Si en el cas de l'aigua es va passar de les queixes al *no paguem*, l'Assemblea de Docents de les Illes va enfilem una vaga històrica fent una crida massiva a la insubmissió a una llei. Van buidar les aules

durant tres setmanes per protestar contra el Decret del Tractament Integrat de Llengües (TIL), aprovat el 2013 pel José Ramón Bauzá (PP) sense consultar el col·lectiu de docents, que establia que s'havia de fer un terç de les

matèries en castellà i un altre en anglès. Prop de 120.000 persones es van manifestar contra el decret a Palma. Paral·lelament, Marina Llobera, de l'Assemblea, recorda que, des de bon »

Una altra de les desobediències insígnia del moviment veïnal va ser l'anomenada Guerra de l'aigua

Multireferèndum malgrat les prohibicions

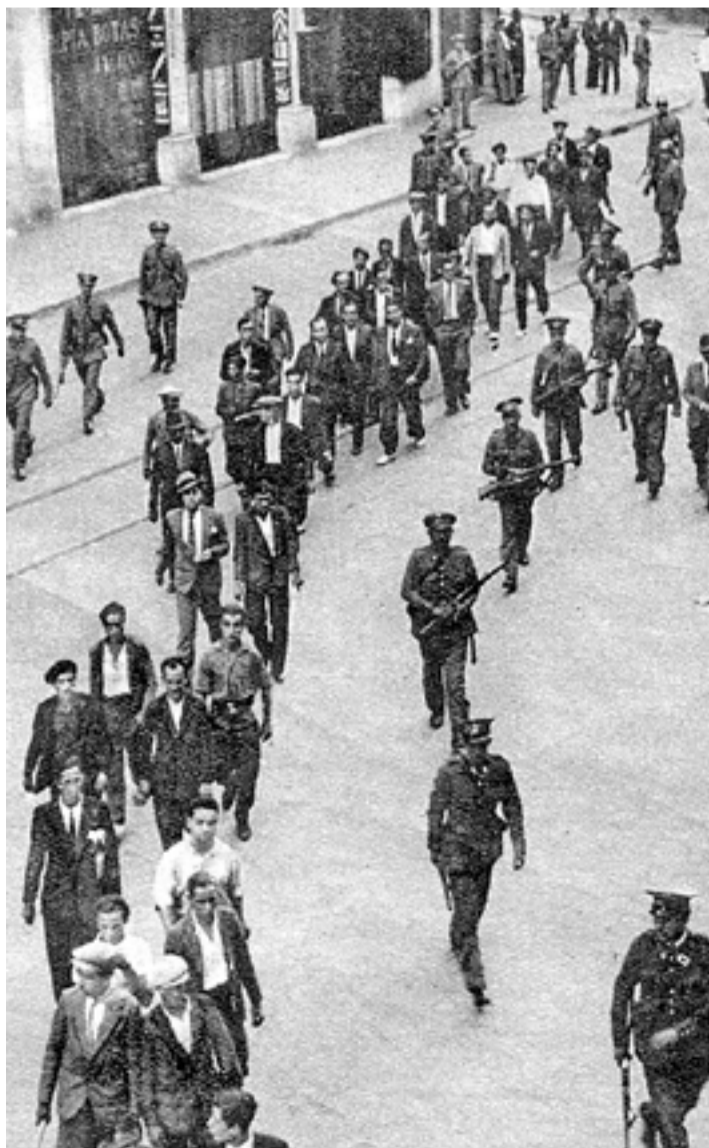
Coincidint amb els dies previs i la jornada de les eleccions europees del 25 de maig de 2014, els moviments socials catalans van organitzar un referèndum popular múltiple per debatre i decidir sobre diferents qüestions que afectaven el conjunt de la població. Es va anomenar Multireferèndum i preguntava sobre el deute públic, la MAT, els transgènics, la sobirania energètica o BCN World. Gerard Batalla, un dels impulsors, recorda que la iniciativa va prendre forma arran del bloqueig institucional de la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) que havia presentat Som

lo que sembrem. Malgrat la prohibició de la Junta Electoral Central, es van col·locar prop de 300 taules als carrers de Catalunya. Primer, els Mossos d'Esquadra es van limitar a identificar voluntaris i voluntàries, però, a mesura que s'anaven presentant denúncies, la policia va anar retirant fins a una desena de meses. Tot i així, Batalla subratlla: "Era legítim i els fets ens van acabar donant la raó". Les causes obertes per delictes electorals es van acabar arxivant, tot i que algunes persones van ser condemnades a pagar multes per "desobediència".

Concentració a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, el 5 de novembre de 1995 / JOSEP MASIP-REVISTA CARRER

La policia republicana condueix obrers i llogaters a la presó Model de Barcelona / ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

» principi, la majoria dels centres intentaven esquivar-lo.

Malgrat els entrebancs judicials, el PP s'entestava a aplicar el TIL i, per aquesta raó, el professorat va començar a articular una crida massiva a la insubmissió. En desobeir la llei, explica Llobera, "passàvem la pilota als inspectors educatius, que no van obrir cap expedient". El maig de 2014, el docent Jaume Sastre va començar una vaga de fam que va durar 40 dies i, quatre mesos més tard, finalment, la justícia va tombar el decret definitivament.

Amb el cos

La necessitat de "posar-hi el cos" ha estat reivindicada i practicada per les Madres de la Plaza de Mayo des de fa 40 anys, quan van començar a ocupar la plaça per exigir veritat i justícia pels seus fills i filles desaparegudes durant la dictadura. A l'altra banda de l'Atlàntic, a casa nostra, el cos ha estat una de les eines imprescindibles de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH): "Utilitzem la desobediència des dels orígens. La més emblemàtica i il·lustrativa és aturar un desnonament. La PAH posa el seu cos en una acció no violenta, directa i contundent", explica Emma Giné de Sabadell. Una praxi desenvolupada durant dècades pel moviment okupa, en episodis tan recordats com el del Cine Princesa, l'Hamsa, Can Masdeu o La Vakeria.

Pel que fa a la PAH, des d'aquell 3 de novembre de 2010 a la Bisbal del Penedès, ha aconseguit aturar milers de desnonaments. L'advocada Franquesa posa la plataforma com a exemple del sentit de la desobediència: "Consisteix a desobeir una ordre judicial per defensar el dret a l'habitatge". Precisament, ja el 1931, en un context d'atur i precarietat, moltes famílies obreres van deixar de pagar el lloguer. La vaga de lloguers, una crida feta des del Sindicat Únic de la Construcció de la CNT, la van seguir 100.000 famílies. També en aquella ocasió, quan les persones en vaga

eren desnonades, explica l'escriptor i impulsor de l'Ateneu Enciclopèdic Popular Manel Aisa, era el veïnat qui ajudava les famílies a tornar a pujar els mobles al pis. Per a Giné, una de les victòries de la PAH, a més de respondre a l'emergència habitacional, ha estat ser capaç de sensibilitzar part del funcionariat del sistema judicial i haver aconseguit canvis legislatius, tot i que "insuficients".

Un any després del primer desnonament aturat per la PAH, milers de cossos van aconseguir recuperar l'espai públic. Era el moviment del 15-M, que va arrelar a la plaça de Catalunya de Barcelona i va tenir centenars de rèpliques arreu del territori. Precisament, el moviment de les indignades va ajudar a créixer i estendre la lluita desobedient pel dret a l'habitatge. Milers de ciutadans i ciutadanes van denunciar les injustícies de l'actual sistema polític i econòmic des de les places i van desobeir la prohibició de la Junta Electoral. Quan, uns dies més tard, els Mossos d'Esquadra van voler desallotjar la plaça de Catalunya, milers de persones van respondre mitjançant la resistència no violenta i, finalment, van aconseguir frustrar les intencions del conseller Felip Puig; això sí, amb el resultat de més d'un centenar de ferides.

Abans d'aquell 2011, els cossos també havien ocupat esglésies. Va ser el gener de 2001, en el context de l'aprovació imminent de la llei d'estrangeria del PP, quan milers de migrants van protagonitzar diverses tancades arreu de l'Estat espanyol per exigir la regularització de la seva situació. A Barcelona, la protesta es va estendre a una desena d'esglésies i, després de disset dies de vaga de fam i 46 de tancament, van aconseguir un acord amb la delegació del govern espanyol per a l'obtenció de papers en la majoria dels casos. També a Catalunya Nord, durant els darrers anys, una xarxa de col·lectius acull i acompanya migrants sense papers. Bouge Toit va començar una sèrie d'ocupacions el 2011, com ara la de l'antiga escola Jeanne Hachette de Perpinyà, propietat del Ministeri d'Educació Nacional. Més tard, a la manifestació en solidaritat amb la lluita de les migrants el 2013, es va presentar el Col·lectiu de Sense Papers de Perpinyà, que impulsaria una campanya per *apadrinar* migrants.

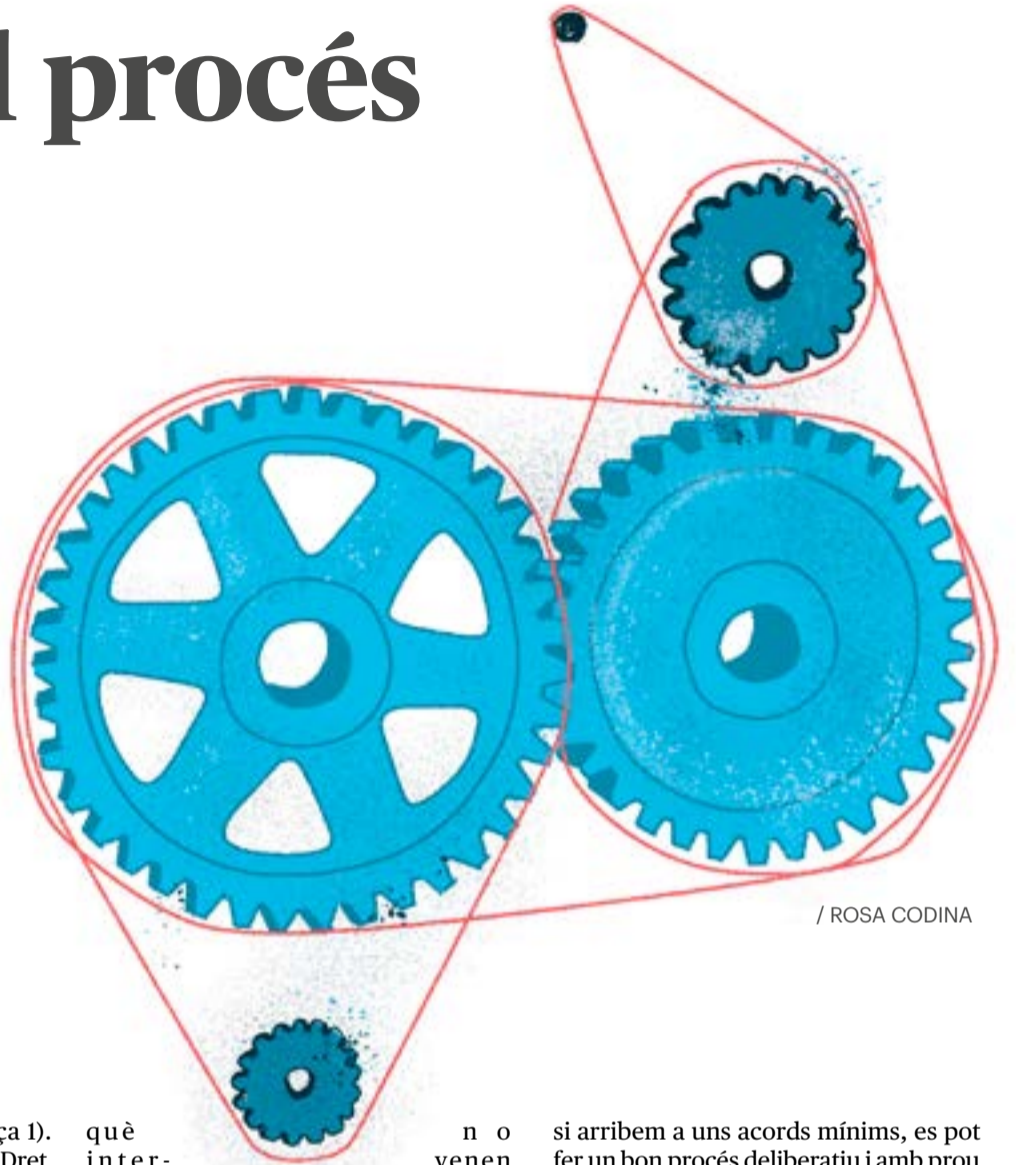
Amb el cos, s'han defensat cases i places, però també camps, boscos i costes. Des de les ocupacions de finques de grans propietàries o bancs per part del Sindicat Andaluz de Trabajadores (SAT) fins a la sega de camps de blat transgènic a Catalunya o l'ocupació forestal anti-MAT a les Guillerries el 2012.

La llarga llista d'episodis desobedients comparteix el fet que un col·lectiu cansat de cedir -que és com es reconeixia Parks- decideix deixar de cooperar -com clamava Martin Luther King- per canviar una llei, un mandat o una situació injusta. I aquestes col·lectivitats humanes configuren la història que reivindicava Howard Zinn quan deia: "No només hi ha guerra, sinó resistència a la guerra; no només injustícia, sinó rebel·lió contra la injustícia; no només egoisme, sinó entrega personal; no només silenci davant la tirania, sinó desafiament; no només insensibilitat, sinó comprensió". ●

Descongelar el procés constituent

Una de les conseqüències d'una hipotètica victòria del 'sí' en el referèndum seria la reactivació del procés constituent. Aquest article repassa algunes de les iniciatives que s'han desenvolupat en altres territoris i que podrien inspirar el cas català

/ ROSA CODINA

Carles Masia
@chmasia

Durant els últims mesos, el debat polític sobre el procés d'autodeterminació de Catalunya ha girat al voltant de dos eixos: el què (crear un Estat) i el com (mitjançant un referèndum). Per contra, la discussió sobre quines haurien de ser les característiques bàsiques d'aquesta nova república ha quedat relegada a un segon terme. Sense fer gaires esforços, ens podem plantejar unes quantes preguntes imaginant horitzons que superin els límits de 1978. Una Catalunya independent ha de tenir exèrcit? Per què no es crea una banca pública? Es poden nacionalitzar sectors estratègics? Quines possibilitats hi ha d'ampliar drets i introduir sobirania en plural, com ara l'alimentària o l'energètica? Quines mesures es poden aplicar per fomentar la participació ciutadana i la democràcia directa?

Un procés que muta

En major o menor mesura, tot procés constituent implica sacsejar el tauler de joc i començar una altra partida amb noves regles. Al nostre país, els terminis previstos inicialment per començar el procés constituent s'han incomplert: el full de ruta de divuit mesos després de les eleccions del 27 de setembre de 2015 –que va atorgar la majoria d'escons a partits independentistes– ha caducat. De moment, només hi ha una data segura: l'1 d'octubre de 2017, dia de la celebració del referèndum d'autodeterminació, que en el moment de tancar aquesta edició encara no s'ha convocat oficialment.

La realitat política ha provocat que la cronologia del procés constituent mutés i ha situat el punt de partida des-

prés del referèndum (vegeu la peça 1). Per a Albert Noguera, professor de Dret Constitucional a la Universitat de València i a la Universitat Oberta de Catalunya, “en termes leninistes, diríem que mentre l'estratègia, que és la ruptura amb el règim del 78, és permanent, la tàctica per avançar cap a aquest fi necessàriament ha de variar en funció dels canvis de conjuntura”. Noguera, que va ser assessor de les assemblees constituents de Bolívia i l'Equador, afegeix que “la perspectiva immediata és que el referèndum faci de mecanisme d'activació popular del procés constituent i, en funció de la legitimitat quantitativa obtinguda, en participació i en els vots a favor que permeti acumular, el procés constituent naixerà més fort o més dèbil”.

Garantir la participació

Però, per què no s'ha pogut iniciar un procés de debat i participació paral·lelament a la campanya pel referèndum? Per al polític Jaume López, un dels fundadors de la plataforma Reinicia Catalunya: “No hi havia un full de ruta clar. L'estiu de 2016, les grans organitzacions que formaven part de Reinicia –com ara l'ANC i Súmate– es van centrar a demanar el referèndum, mentre que el procés constituent va quedar en un segon pla”. En definitiva, davant de la incertesa jurídica i la manca d'acords per definir una metodologia participativa, es va sacrificar la fase inicial de debat ciutadà, en

què inter- ni partits ni venen institucions.

Tot això no vol dir que el procés constituent quedés completament paralytitzat. Des de l'àmbit institucional, hi ha hagut dues accions en aquest sentit: la creació de la comissió d'estudi, que va redactar unes conclusions el juliol de 2016, i el cicle de debats sobre processos constituents al món, organitzat pel Departament d'Afers Exteriors i Transparència entre el març i el juny d'enguany, del qual precisament López va ser el relator i en què es van tractar les experiències d'Islàndia, Irlanda, Escòcia, l'Equador, Bolívia i Xile.

Ara, la llei de transitorietat jurídica – que el govern s'ha compromès a aprovar

abans de l'1-O– inclou la convocatòria d'una fase deliberativa integrada per partits polítics i entitats socials i la d'un Fòrum Social vinculant. Per a Teresa Forcadet, una de les impulsores del moviment Procés Constituent l'any 2013, “es tracta d'una gran notícia”, tot i que caldrà veure com s'articularà el debat i quin serà el seu abast. “Quants nuclis de debat s'activaran a tot el país? Per exemple, si n'hi hagués 120, es podrien distribuir de manera que tota la ciutadania de Catalunya en tingués un a menys de deu quilòmetres de distància”, reflexiona la teòloga. Amb tot, segons López, el procés constituent català no neix coix: “L'experiència comparada confirma que,

si arribem a uns acords mínims, es pot fer un bon procés deliberatiu i amb prou profunditat en sis mesos”.

Tants caps, tants processos

Al llarg de la història recent, hi ha hagut processos constituents de tota mena, fruit del context en què es van desenvolupar, normalment en períodes de crisi, canvis importants d'hegemonia o ascens de nous subjectes polítics. La Constitució dels Estats Units d'Amèrica (1787), independentitzats el 1776, només constava de set articles, que definien bàsicament l'estructura del govern i els drets de la ciutadania. Després, va anar incorporant esmenes, com la que va abolir l'esclavitud el 1865.

A l'Amèrica del Sud, el nou constitucionalisme del segle XXI va aconseguir ampliar drets individuals i col·lectius, amb casos com la revolució bolivariana a Veneçuela (2000), precedent dels canvis que després es van produir a l'Equador (2008) i Bolívia (2009). A Europa, l'any 1991, Eslovènia va declarar la seva independència d'una Iugoslàvia que s'estava desmembrant de manera unilateral i es va beneficiar del ràpid reconeixement oficial per part d'Alemanya. A Islàndia, el col·lapse del sistema financer va propulsar una revolta que va obrir les portes a l'apoderament popular i va posar contra les cordes l'hegemonia neoliberal (2009).

El mirall islandès

El 2009, el sistema financer islandès es va col·lapsar, cosa que va fer caure el govern conservador i va facilitar l'entrada d'un govern d'esquerres. El nou gabinet va intentar aplicar una reforma mitjançant un procés participatiu que derogués la »

Davant de la incertesa jurídica i la manca d'acords, es va sacrificar la fase inicial de debat ciutadà

» Constitució de 1944. Tot i que un 66% de la ciutadania va aprovar el nou text, hi va haver un bloqueig legislatiu i aquest no va entrar en vigor, just abans de la tornada al poder del partit conservador.

En aquest país de 325.000 habitants, es va assajar un procés participatiu que va consistir en un fòrum nacional d'un cap de setmana, durant el qual es van escollir 950 persones a l'atzar. "Aquestes persones van redactar un document de principis i reptes del país, és a dir, allò que la ciutadania islandesa voldria veure reflectit en una constitució. Un procés d'aquesta mena seria interessant per a Catalunya", conclou López. El document recollia la possibilitat de fer referèndums revocatoris i que la gestió d'alguns recursos estratègics -com l'aigua i l'espai electromagnètic- tornessin a mans públiques.

Fent un paral·lelisme amb Catalunya, Forcades també veu amb bons ulls una iniciativa d'aquest caire per complementar el fòrum integrat per partits i entitats que preveu la llei catalana: "Els punts que s'aproveïn als dos fòrums s'haurien de considerar vinculants per a l'Assemblea Constituent, mentre que els no coincidents s'haurien de sotmetre a referèndum".

Nous protagonismes

A l'Amèrica del Sud, es van dissenyar processos rupturistes que, segons destaca López, "són exponents d'una visió molt actualitzada dels drets, ja que no parlen només de drets socials, sinó també de drets culturals i del reconeixement de la natura". En el cas de Bolívia, una de les innovacions més destacables de la Constitució de 2009 és que atorga protagonisme als moviments socials. Pensant en clau catalana, Noguera afirma que "la lliçó és que, si la funció dels juristes consisteix a donar forma legislativa a les propostes dels moviments socials, aspectes trencadors com el *buen vivir* i d'altres podrien ser incorporats al text".

A l'Equador, després de l'arribada al poder de Rafael Correa, es va iniciar un procés participatiu per elaborar la Constitució de Montecristi (2008), fruit d'un debat ciutadà en què van participar més d'un miler de delegacions. Un dels artífexs d'aquesta iniciativa va ser Alberto Acosta, expresident de l'Assemblea Constituent, que va introduir aspectes com la justícia ecològica. "Lluny de ser un exercici de redacció d'un text constitucional per part d'uns quants il·luminats o experts, com ha succeït tants cops en la història d'aquest país, es va obrir la porta a un ampli debat ciutadà", recorda avui Acosta, molt crític amb les polítiques que va fer Correa després.

Tornant a Catalunya, hi ha una sèrie de particularitats. Per començar, ens trobem en un escenari no negociat, sense reconeixement de l'Estat espanyol, a diferència d'Escòcia (allà, però, en el referèndum del 18 de setembre de 2014, el *no* es va acabar imposant amb el 55,3% dels vots). Per tant, tot això no es pot

Les etapes del procés constituent

desvincular d'un procés de sobirania que va en contra de l'Estat. D'altra banda, alguns partits polítics hi estan en contra i, tal com hem vist anteriorment, la fase de debat ciutadà ha estat molt limitada abans del referèndum. Dit això, queda la carta de la mobilització i la desobediència per jugar i una incògnita: quina forma o formes acabarà adoptant la repressió de l'Estat a mesura que passin els mesos. En aquest context, Forcades reconeix que "dur a terme un procés constituent no serà fàcil, només es podrà aconseguir si empenyem tenaçment des de sota i, òbviament, si desobeïm la interpretació interessada de la Constitució de 1978". Per a Acosta, "més democràcia pot ser un gran missatge per a un procés constituent que no requereix permís ni padrins".

A baix i a l'esquerra

Amb aquest panorama complex i canviant, quin paper pot jugar l'esquerra independentista i els moviments socials si el procés constituent surt de la fase de letargia? Segons Noguera, un taulell on interactuen tres factors -l'Estat, les elits catalanes i les classes populars- requerirà que l'esquerra independentista jugui a diverses bandes i, per tant, activi dues formes de mobilització que, a priori, poden semblar antagòniques: a grans trets, després de l'1-O, haurà de defensar les noves institucions que s'estan articulant i, al mateix temps, pressionar perquè el nou Estat i la Constitució que s'està construint basculin cap a l'esquerra. Noguera afirma que "aquest caràcter complex o triàdic de la mobilització popular és un tret definitori del procés català i, segurament, un dels grans reptes i contradiccions que ha de saber gestionar l'esquerra i els moviments socials si volen aconseguir els seus dos grans objectius, que són crear una república i dotar-la d'una Constitució d'esquerres".

L'experiència demostra que, tot i que es poden tenir en compte molts exemples, no hi ha dos processos constituents iguals ni cap fórmula màgica que garanteixi que es desenvoluparan amb èxit. En qualsevol cas, l'activació d'una fase participativa real obre una esclatxa important per posar sobre la taula les grans lluites impulsades pels moviments socials durant les últimes dècades i pressionar perquè, d'alguna manera, quedin plasmades en la nova arquitectura legal. Parlem de temes com la cultura de la pau, la protecció del medi ambient, la justícia social i molts altres aspectes en què hi ha camp per córrer. ●

1 d'octubre: referèndum d'autodeterminació. En cas que guanyi el no, s'haurien de convocar eleccions autonòmiques.

En cas que guanyi el sí, el Parlament declararia la independència al cap de dos dies de proclamar els resultats.

Obertura d'un període de sis mesos per organitzar assemblees obertes i convocar un Fòrum Social Constituent, integrat per entitats socials i partits polítics.

Ingredients d'una Constitució transformadora

Quan parlem de constitucions, cal distingir entre el procés d'elaboració del text i el seu contingut. En aquest sentit, es pot donar la paradoxa que un text legal sigui pioner sense que hi hagi hagut participació ciutadana o el cas contrari: una Constitució de caire conservador que reculli propostes de la ciutadania. A continuació, esmentem alguns aspectes que pot tenir una Constitució transformadora, tant des del punt de vista metodològic com pel que fa als continguts.

Per a López: "Parlar d'innovació democràtica no és parlar de dretes ni d'esquerres. El fonamental d'una Constitució progressista és que instauri mecanismes que permetin l'apoderament ciutadà permanent. Això vol dir que la ciutadania està representada mitjançant partits polítics, però que també disposa d'altres vies de participació ordinària".

Alguns d'aquests espais de participació serien la convocatòria de referèndums revocatoris en cas de lleis que suscitin rebuig o bé poder destituir qualsevol representant que incompleixi les promeses electorals.

També es podrien organitzar iniciatives legislatives populars de caràcter vinculant i fer que es garantis la paritat de gènere en tots els òrgans de representació política. López apunta que el referèndum revocatori "mai no s'ha aplicat en el panorama català i espanyol". A l'època de la II República, es va proposar a Catalunya, però la Guerra Civil va estroncar el projecte.

Si ja volem entrar en un debat sobre els continguts, és inevitable parlar de drets. Al llarg dels segles, els diversos textos legals han anat introduint drets individuals i col·lectius. I aquí ja sorgeixen els primers conflictes i interpretacions. "En primer lloc, la majoria de constitucions, també l'espanyola del 78, atorguen la categoria de fonamentals als drets civils i polítics, però no als drets socials, cosa que es tradueix en una protecció més important dels primers", explica Noguera.

Segons Acosta, "treballar per ampliar els drets forma part d'un llarg procés d'emancipació dels éssers humans". Per al polític equatorià, "els drets individuals s'han d'enfortir situant al

centre la vida amb dignitat per a tots els éssers humans". Feta aquesta consideració, això pot implicar que el dret a la propietat, per exemple, esdevingui secundari davant d'altres drets com els de l'alimentació, l'educació, la salut o la llibertat d'expressió.

D'altra banda, per molt que un text legal consagri un dret amb lletra d'or, fer-lo efectiu és una cosa molt diferent. Per això, quan parlem de drets socials, cal introduir sistemes de garantia que funcionin adaptats al context actual. En aquest sentit, Noguera reflexiona: "En una societat sense creixement econòmic ni plena ocupació, amb limitació del dèficit públic i on ens obliguen a pagar de manera prioritària el deute, determinades garanties normatives tradicionals que imposen l'obligació al poder polític d'establir un determinat finançament per fer efectiu un dret no es poden complir". És a dir, aquests drets fonamentals (sostre, alimentació, educació, etc.) són lletra morta si l'administració -o la pressió de la mateixa ciutadania- no busca la manera de fer-los efectius. ●

Elecció de l'Assemblea Constituent: a partir de les aportacions del fòrum -de caràcter vinculant-, els representants de l'Assemblea Constituent han de redactar la nova Constitució, que substituiria la llei de transitorietat.

Ratificació de la Constitució mitjançant un referèndum.

En cas que la Constitució obtingués llum verda, per tancar el cicle, s'haurien de convocar les **primeres eleccions de la nova república**.

Veus constituents

MARINA GARCÉS, FILÒSOFA

“Una societat no pot ser lliure si la crítica no pot anar de la mà de l'autocrítica”

No hi pot haver una societat lliure si la crítica no pot anar de la mà de l'autocrítica. Les posicions polítiques i les identitats col·lectives -a Catalunya i al conjunt d'Europa i d'Occident-, es repleguen a la defensiva, tot buscant paradigmes fàcilment recognoscibles

i sovint ancorats en el passat. Fer un pas en l'emancipació col·lectiva implica poder-nos preguntar, sense por, sobre quines bases fer-ho. Alliberar-nos de les formes d'opressió que ens imposen el sistema capitalista i els seus Estats passa per un procés de trans-

formació que és, també, un procés de creació de noves formes de convivència. Qui ja sàpiga quines han de ser no podrà trobar-les; les hem de fer entre tots i totes, a banda i banda de cada frontera física i mental.

MARGALIDA RAMIS, GOB MALLORCA

“El principal repte és la desturistització de l'economia”

El principal repte és la desturistització de l'economia. L'aposta estratègica pel monocultiu intensiu turístic ha generat una realitat econòmica perversa que beneficia uns pocs entramats turístics i financers a costa de territori, cultu-

ra, recursos i, també, de les persones que hi vivim. Tenim una dependència absoluta d'una activitat econòmica que ens fa vertaderament vulnerables. Cal posar límits al turisme, decreïxer i enfocar les polítiques sectorials cap a

la recuperació de les sobiranes. I, des del carrer, cal continuar evidenciant els danys i les conseqüències de la indústria turística, generant resistències i creant i reclamant alternatives des de l'economia social i solidària.

PEP RIERA, PAGÈS

“És fonamental posar fi a l'especulació sobre el sòl agrícola”

Hauríem de crear un banc de terres. És fonamental posar fi a l'especulació sobre el sòl agrícola si volem canviar les coses de soca-rel. Hem de poder decidir a partir de la realitat de l'agricultura i la ramaderia catalanes per-

què, encara que som un país petit, tenim una gran diversitat climàtica i de conreus. Per tant, ens cal fer un vestit a mida de les necessitats, no únicament de la pagesia, sinó del país. Com que produïm aliments per a tota

la societat i tothom menja cada dia, cada vegada parlem més de política alimentària, una qüestió que hem de decidir democràticament entre tots: la qualitat, la diversitat i la seguretat alimentàries.

FATIMA AATAR, ANTROPÒLOGA

“Tenim una oportunitat única per derogar la llei d'estrangeria”

Tenim una oportunitat única per derogar la llei d'estrangeria, que és la institucionalització del racisme a l'Estat espanyol, i crear un Estat laic en què la diversitat de creences i religions for-

mi part de la vida social en igualtat de condicions. Tanmateix, això no es pot limitar a les institucions i s'ha de fer extensiu a la resta de la societat on el racisme ja està arrelat; per això, el treball

educatiu hauria d'estar enfocat cap a la memòria històrica per reconèixer les desigualtats socioeconòmiques entre les poblacions del Sud global i el Nord i les responsabilitats polítiques del Nord.

EDURNE BAGUÉ, PLATAFORMA AIGUA ÉS VIDA

“La recuperació de la gestió directa dels serveis és el punt de partida”

La recuperació de la gestió directa dels serveis és el punt de partida, però cal fer canvis en la manera de concebre i gestionar-los. Per això és imprescindible incloure elements de control, reciprocitat i col·laboració amb fórmules de govern més

participades, mecanismes reals de transparència i rendició de comptes. En el cas de l'aigua, es busca un maneig amb visió de territori, des d'una perspectiva socioecològica. Per això, han de canviar les polítiques públiques i la noció de responsabilitat. La

ciutadania esdevé fonamental, com a agent de pes, legítim i organitzat de manera autònoma, emancipada i amb institucions pròpies des de les quals es relacioni amb les administracions per construir nous models.

RAMON FONT, DOCENT I SINDICALISTA

“L'educació ha de ser gratuïta del bressol a la universitat”

Els principals problemes del nostre sistema educatiu són la segregació escolar, l'infrafinançament i una estructura excessivament piramidal i antidemocràtica. La segregació escolar s'ha de combatre abolint els concerts i garan-

tint la gratuïtat del bressol a la universitat, amb beques salari per a la formació superior. L'infrafinançament se solucionarà triplicant la despesa en educació. Ara, s'hi inverteix un 2,14% del PIB, tot i que la llei d'educació preveu una inver-

sió del 6%. L'estructura piramidal té els seus antecedents més immediats en la LEC i la LOMQE. Es dona tot el poder a les direccions, escollides pel Departament. Els claustres i les famílies han de poder decidir molt més.

SIMONA LEVI, XNET

“Cal una renovació radical del concepte de democràcia”

La lluita contra la corrupció és la lluita per la democràcia; no hi pot haver democràcia si no desmantellem les xarxes clientelistes que protegeixen l'*statu quo* i impedeixen canvis reals en la governança. Els partits –vells i nous–

són xarxes clientelistes, voluntàriament o involuntàriament. Cal una renovació radical del concepte de democràcia: la societat civil ha de tenir vies per vigilar les institucions i anticipar-s'hi sense que es consideri antagonisme, sinó

normalitat democràtica. Em refereixo a la governança com un cercle virtuós en igualtat de condicions entre Estat, ens privats (hi compto els partits) i societat civil organitzada com a individu i com a grup amb estructures rizomàtiques.

FRANCESC TUBAU, MOVIMENT CONTRA LA GUERRA

“Hem de donar continuïtat al moviment antimilitarista”

Si comença un procés constituent a Catalunya, haurem de ser coherents i donar continuïtat als plantejaments i les pràctiques que el moviment per la pau, contra la guerra i antimilitarista

ha manifestat en moltes ocasions. Aprofitar aquesta oportunitat per defensar un nou model de seguretat i de prevenció de conflictes o emergències humanitàries. No es preveu

cap invasió exterior i no hi ha intenció d'envair ningú. Podem contribuir a la seguretat mediterrània, europea i mundial de moltes maneres.

ÀLEX TISMINETZKY, ADVOCAT LABORALISTA DEL COL·LECTIU RONDA

“No ens podem resignar a recuperar els drets laborals paupèrrims i retallats de fa deu anys”

Després d'una dècada de *pluja fina* de reformes laborals, precarietat, temporalitat i reduccions de pensions, cal una transformació a fons. No ens podem resignar a recuperar els drets laborals paupèrrims i retallats de fa deu anys.

Cal una reducció de la jornada laboral, la fi de les subcontractacions i les ETT, la recuperació de la força dels convenis col·lectius, l'augment substancial del salari mínim i la indemnització per acomiadament, el dret a la readmissió en els

acomiadaments improcedents o la regulació d'unes pensions dignes. Només ho pot fer realitat la conscienciació dels treballadors i les treballadores, que hem de recuperar una posició de força davant la patronal i els governs.

JORDI GARCIA JANÉ, XARXA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA

“La Constitució catalana hauria d'introduir l'economia social i solidària i de les cures”

La Constitució catalana hauria d'introduir l'economia social i solidària –i de les cures– dins un concepte d'economia plural transformadora. A partir d'això, tot el marc juridicopolític hauria de fomentar les cooperatives amb mesures

fiscals; incentivar la recuperació d'empreses per part de les treballadores en forma cooperativa; incorporar clàusules socials obligatòries en la contractació pública; estimular la gestió publicocooperativocomunitària de serveis públics;

promoure el cooperativisme d'habitatge en cessió d'ús, les monedes socials i el consum responsable, i dotar-se d'unes finances públiques inspirades en la banca ètica i d'un sistema energètic, també públic, inspirat en SOM Energia.

MAIRA COSTA, PLATAFORMA D'AFECTATS PER LA HIPOTECA D'OSONA

“No podem tolerar desnonaments mentre hi ha milers d’habitatges buits”

La garantia del dret a l’habitatge és una assignatura pendent des de l’inici de la democràcia actual (i podríem anar més enrere). Per revertir-ho de manera democràtica, humana i permanent, és imprescindible considerar l’habitatge com un

dret humà fonamental, cosa que actualment no reconeix la Constitució espanyola. La societat no pot tolerar desnonaments mentre hi ha milers d’habitatges buits i en mans d’entitats financeres rescadades amb diners públics. Cal, doncs,

continuar pressionant perquè es blindi la funció social de la propietat per sobre del lucre i l’especulació, s’ampliï el parc d’habitatge social i es garanteixi una renda suficient perquè tothom pugui gaudir d’una vida digna o autònoma.

ARCADI OLIVERES, ECONOMISTA

“Hem de frenar l’especulació i aplicar l’ètica en les finances”

L’economia ha d’estar al servei de les persones i caldrà tenir-ho ben en compte en un país nou. Els principals trets que cal aconseguir han d’incloure unes relacions laborals equitatives, que caminin cap al model d’empresa

cooperativa tant com sigui possible, però també han de significar el fre a l’especulació i l’aplicació de l’ètica en les finances. L’estat del benestar s’ha de garantir i eixamplar mitjançant una fiscalitat justa. I no caldrà pas oblidar

la solidaritat amb els altres pobles del món –inclosos els de l’actual Estat– i, naturalment, també amb les generacions futures mitjançant l’adopció urgent de polítiques ambientals.

EUGENI RODRÍGUEZ, OBSERVATORI CONTRA L’HOMOFÒBIA

“Consolidar els drets i llibertats LGTBI és una assignatura pendent”

La consolidació dels drets i les llibertats de les persones LGTBI és una de les assignatures pendents, tant en l’àmbit social com legal. Si bé és cert que la lluita incessant del moviment va fer possible que s’aprovés a Catalunya

la primera llei contra la LGTBIfòbia del món, no és suficient per eradicar una de les xacres més perilloses i violentes de la nostra societat, la LGTBIfòbia. Diàriament, constatem la banalització del discurs de l’odi sota el parany de

la llibertat d’expressió i això fa que les agressions i les discriminacions continuïn restant impunes. Calen polítiques contundents tant en l’àmbit preventiu com en el punitiu. La violència vers les persones LGTBI no pot ser gratuïta.

PARE MANEL, CAPELLÀ

“Cal més atenció a la infància i a les migrants”

Les transformacions que calen a Catalunya haurien de tenir el mateix factor comú que les que es necessiten al món sencer. Cada lloc i cada cultura necessita fer-ho d’una manera concreta i és evident que els drets

humans s’han de fer efectius a tot arreu de manera concreta i personalitzada. Crec que l’administració i els polítics han de ser honestos; com hi pot haver tanta *mangància*? Crec en la revolució, però ha de començar en

el terreny personal. No podem limitar-nos a culpar els que manen... En el pla concret, cal més atenció a la infància i el jovent –formació i feina– i també més acollida als immigrants i sortides de presó.

MIREN ETXEZARRETA, ECONOMISTA

“Sense sortir radicalment del capitalisme, no és possible aconseguir una societat feliç”

Catalunya té pendents els mateixos aspectes que les societats que l’han precedit: la justícia, la igualtat –no només econòmica sinó també de capacitat de decisió– i la participació real en la gestió de la societat. Té una tasca do-

ble: mantenir, millorar i augmentar els drets civils i socials conquerits fins ara adaptant la riquesa de pensament i les experiències dels que han lluitat per la utopia i, alhora, avançar amb fermesa i voluntat decidida en la transformació

d’aquest sistema per un altre de just i harmònic. Sense sortir radicalment del capitalisme, no és possible aconseguir una societat feliç. Per avaluar el procés constituent, cal preguntar si té aquests objectius entre les seves prioritats.

JOAN PONS, PLATAFORMA ATUREM BCNWORLD

“Hem de situar la nova cultura del territori al centre del debat”

Hem de treballar per situar la nova cultura del territori al centre del debat. El bagatge que deixen els moviments en defensa del territori és gran i prolongat en el temps, tant que podríem dir que han impregnat el país de lluites en defensa d'un model

energètic sostenible, per una nova cultura de l'aigua, per un model agrari de proximitat i arrelat a la gent, per un turisme que deixi de ser de masses, consumista i ludòpata i realci els valors territorials o per un urbanisme pensat per a la gent i no des de

l'òptica constructivista. Encara tenim pendents moltes transformacions: l'accés a la terra, el decreixement de la urbanització, la concepció de la natura com a hàbitat i no com un bé per explotar i un llarg llistat.

JOANA GARCIA GRENZNER, PERIODISTA I ACTIVISTA FEMINISTA

“Cal despatriarcalitzar la política, l'economia i la societat”

Cal despatriarcalitzar la política, l'economia i la societat i posar les propostes i les pràctiques feministes al cor de tot procés emancipador. Superar la igualtat formal i tornar a construir els

drets sexuals i reproductius, socials, econòmics i culturals, de ciutadania... cercant l'equitat real de gènere, classe i ètnia. I transversalitzar aquesta visió en accions, polítiques i lleis per eradi-

car els femicidis i totes les violències masclistes i les desigualtats de gènere al treball assalariat, domèstic, reproductiu i comunitari; a l'educació, la sanitat, la justícia, la fiscalitat i els mitjans.

PEPA PLANA, PALLASSA

“La cultura és un termòmetre que mesura la salut d'un poble”

La cultura és un termòmetre que mesura la salut d'un poble. Un poble sense cultura és un poble malalt. El primer que hem de canviar és el fet que la societat ha preferit tenir que no pas ser. Igualment, tenim més continents

en forma de teatres i auditoris que no pas contractació per utilitzar-los. Tota la feina que fan els artistes és per arribar al públic i és aquí on hem d'incidir més fort, tant des de l'administració com des dels mitjans públics, obrint el

ventall dels artistes i que la mateixa audiència triï el que vol. L'art no ha de ser dirigit. També cal vetllar per la paritat de gènere, començant pel capdamunt. Si les dones som la meitat o més de la societat, s'ha de reflectir.

GUILLEM AGULLÓ, ACTIVISTA

“Un nou país ha d'ensenyar que és possible conviure en pau des de la diversitat i la igualtat”

Desitjo un país de respecte per a totes les cultures. Des de la diversitat, la igualtat, la pluralitat i el respecte a la diferència, construiríem un país que ensenyaria que és possible conviure en pau. Acabariem amb les posicions d'eli-

minació del diferent; seria una barrera de lluita i resistència contra el feixisme que s'entesta en què no puguem viure en llibertat. El feixisme és un enemic a combatre, diàriament i constantment, que està molt arrelat, protegit i subven-

cionat al País Valencià. Els estats capitalistes sempre donen suport al feixisme i, per tant, com a anticapitalistes, també hem de combatre aquest sistema. Aspirem a aquestes transformacions per al conjunt dels Països Catalans.

DOLORS MARÍN, HISTORIADORA

“Hem de recuperar els noms de les protagonistes de les lluites socials”

Cal recuperar els noms de les protagonistes de les lluites socials i situar-les dins les cartografies urbanes, redefinir el nostre imaginari laic, participatiu, solidari i inclusiu. No ho hem de deixar només en mans d'experts, sinó

que hem de constituir tallers mixtos, plurals, que fomentin el diàleg i la recerca als barris i els pobles, perquè la història només és entesa si és viscuda i ens en sentim protagonistes. Aquests referents cívics s'han d'incloure als lli-

bres de text, que necessiten una bona sacsejada perquè encara són plens de conceptes militaristes, fronterers i violents i els nens, la gent gran i les dones no hi som representades, per no parlar de molts altres col·lectius.

TRINI CUESTA, INFERMERA

“Necessitem una salut pública, de qualitat i equitativa”

A Catalunya, la crisi ha deixat una gran cicatriu en molts aspectes de la vida de la ciutadania i ha malmès el dret a viure amb dignitat, amb salut, una qüestió imprescindible per poder

gaudir de la resta de drets. Necessitem –urgentment– abordar els condicionants socials, ambientals i econòmics i obrir un debat democràtic amb participació popular sobre quin mo-

del de societat volem, que garanteixi un servei de salut pública, de qualitat, equitatiu i adequat a les necessitats reals de la població.

Directacoop

periodisme cooperatiu per la transformació social

La DIRECTA és un mitjà de comunicació cooperatiu en català, d'actualitat, investigació, debat i anàlisi amb més d'onze anys de trajectòria. Difonem els continguts a través d'un web d'actualització diària (www.directa.cat) i una revista quinzenal, que es distribueix arreu dels Països Catalans.

Les persones que integrem aquest projecte assembleari, autogestionat i descentralitzat entenem la comunicació com una eina de transformació social i no com una simple mercaderia o negoci.

Per aquesta raó, la DIRECTA és una eina comunicativa per fer visibles les pràctiques dels moviments socials i els projectes polítics, socials i culturals que plantegen un model alternatiu a l'actual.

Una gran xarxa de nuclis i col·laboradores escampades arreu del món i més de 2.000 subscriptores, que representen el 85% del finançament, fan possible l'existència d'un mitjà de comunicació no supeditat a cap grup econòmic o polític i, per tant, crític amb el poder.

Amb motiu del referèndum d'autodeterminació del proper 1 d'octubre, la DIRECTA edita 100.000 exemplars gratuïts del suplement que tens a les mans.

Fes-lo córrer!

Subscriu-t'hi i fes-te'n sòcia

www.directa.cat

Edita:

La Directa SCCL

C. Riego núm. 37 baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPOSIT LEGAL: B 16982-2016

Coordinació:

Gemma Garcia, Jesús Rodríguez i

David Fernández

Portada

Hugo Cornelles

Il·lustració

Rosa Codina

Correcció

Laia Bragulat

Edició

Jesús Rodríguez

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Amb el suport de:

 Col·lectiu Ronda
ASSESSORIA JURÍDICA LABORAL ECONÒMICA SOCIAL

L'APÒSTROF

 coop57
serveis financers
ètics i solidaris

 arç
COOPERATIVA

 IAC
INICIATIVA
ALTERNATIVA DE CATALUNYA

 **Fundació
ROCA GALÈS**
CATALUNYA

l'aportacions individuals de subscriptores i
sòcies de la cooperativa